

Антропософски вести

Брой 48
МИХАИЛОВДЕН
СЕПТЕМВРИ 2015 г.

ИЗДАВА СЕ ОТ АНТРОПОСОФСКОТО ОБЩЕСТВО В БЪЛГАРИЯ

Антропософията е път на познание и себеразвитие, който обхваща сферите на философията и науката, изкуството и социалния ред, предлага духовно-научни методи за развитие на истинско осъзнаване на реалността, дава обективно обяснение за човешката и световна еволюция. Основателят – д-р Рудолф Щайнер (1861 – 1925 г.) предоставя на всяка индивидуалност в пълна свобода обективно да изследва и провери фактите, изнесени от него за видимия и невидимия свят.

СЪДЪРЖАНИЕ

2. Огромна творческа сила
4. Чистият Михаелически път на познание
5. Спечелената битка не е завършена
7. Приемаме уроците от духовния свят с вътрешна енергия
8. Група “Михаелова ковачница”
9. Построяването на вътрешния храм като духовна задача
11. Лятно-есенните метеоритни дъждове
12. Преображение. Или възможността да съзреш истината
14. Към темата на годината – Азът едновременно мост и врата
16. Щастливото детство е ценност
17. Идеята за болестотворния процес и медицинските растения
20. Да си спомним със смирение и почит
21. Представяме ви непознатия антропософ – художника Сергей Шаршун
23. Нови книги
24. Антропософски групи в България

„Михаил“ – Арилд Розенкранц

МИХАИЛ ПОСОЧВА СВОЯ ПЪТ, ЗА ДА МОЖЕ ЧОВЕКЪТ ДА ГО ПОСЛЕДВА В СВОБОДА И ПЪРВАТА ВЕСТ ЗА ТАЗИ НОВА НЕГОВА МИСИЯ Е АНТРОПОСОФИЯТА

Рудолф Щайнер

ЗА ДОСТОЙНИТЕ ХОРА НА МИХАЙЛОВОТО ВРЕМЕ ЕДИН ГОЛЯМ И ИСТИНСКИ ПРЕДСТАВИТЕЛ НА АНТРОПОСОФИЯТА ОГРОМНА ТВОРЧЕСКА СИЛА

След смъртта на Сергей Прокофиев в негова памет бяха организирани възпоменателни срещи в целия свят. Един аспект от неговата работа обаче не можеше да се разгледа там – работата му като член от Изпълнителния съвет (Форщанда) на Единното антропософско общество в Гьотеанума. Само седем души имахме възможност да се срещнем с него в този контекст. Когато той стана член на Форщанда, останалите членове бяхме Хайнц Цимерман, Пол Макай, Ролф Керлер и аз. През лятото на 2000 г. Манфред Шмид-Брабант можа да вземе участие в назначаването на Сергей Прокофиев. Сергей Прокофиев и Бодо фон Плато станаха членове на Форщанда едновременно. Една година по-късно, през 2002 г., Корнелиус Пицнер замести Ролф Керлер. Хайнц Цимерман почина през 2012 г., а Корнелиус Пицнер се оттегли от Форщанда през 2011 г., при което останахме петима души свързани със Сергей Прокофиев като колеги във Форщанда. Въпреки че не беше умишлено, конфигурацията на новия Форщанд беше образ на запада, изтока и средата.

среда, с петте антропософски теми, с които активно се бях занимавал дотогава по различни начини. Защото тогава, както и сега, и особено в бъдеще, ми се струваше, че те са неразделна част от задачите на Гьотеанума, доколкото той иска да се развива по-нататък в смисъла, в който всъщност Рудолф Щайнер се е надявал и е възнамерявал – и така наистина да стане едно място на Новите мистерии. Тези теми са:

1. Развиване на връзката ни с Рудолф Щайнер
2. Задълбочаване на антропософското съдържание и особено на антропософската Христология
3. Работа към все по-пълно разбиране на Коледното събрание от 1923/1924 г. като основата за Новите мистерии
4. Разгръщане на езотеричния характер на Антропософското общество (често бъркано с езотеричния характер на Първи клас), защото основаването на Единното антропософско общество е бил езотеричен акт в най-висша степен. На Коледното събрание Рудолф Щайнер създава специален орган за развиване на този уникален езотеричен характер на Обществото и взаимния обмен между неговите членове: „Какво става в Антропософското общество? Новини за членовете”
5. Засилване ефективността на Първи клас в Училището за духовна наука чрез работа към познание и по-нататъшно развитие на Общата антропософска секция като място за духовно изследване

Първи член на Форщанда от Източна Европа

Сергей Прокофиев беше първият член на Форщанда от Източна Европа. В младежките си години той е изживял какво означава един свободен духовен живот да бъде потискан от политическа власт и донесе тези аспекти в нашата работа във Форщанда – нещо, което беше ценно за нас. Той е бил активен в антропософското нелегално движение в Русия, изправен винаги пред голяма опасност.

Какъв резултат имаше това? Това доведе до смелост. В нашата работа във Форщанда той винаги демонстрираше тази смелост – смелост за правилни решения, проекти и така нататък, смелост за Антропософията, смелост за Рудолф Щайнер. Това беше част от неговия характер. Ние изживяхме това също и през 1991 г. при преучредяването на Антропософското общество в Русия. Манфред Шмид-Брабант, Хайнц Цимерман, Ролф Керлер и аз присъствахме на това събитие. Тези от нас, които не познаваха Сергей Прокофиев от по-рано, можах да се запознаят с него във собствената му среда.

Пет цели

Сергей Прокофиев пишеше много и през 2014 г. (по случай 60-ия му рожден ден) той събра един каталог с всичките си публикации. В този каталог той написа и своята биография и описа целите и темите, които си беше избрал при назначаването му във Форщанда. „През 2001 г., когато бях поканен да стана член на Форщанда на Единното антропософско общество в Гьотеанума и на Ръководството на Школата за духовна наука, аз се съгласих да приема задачата най-вече от желание да работя интензивно, също и в тази

Бих искала да цитирам някои от думите на Сергей Прокофиев от този каталог и да отбележа как самата аз изживях това, което той описва: „Поглеждайки назад към десет годишната ми работа във Форщанда трябва да кажа, че не можах да постигна тази цел. Не успях да въведа дори началните стъпки към тази цел в една устойчива форма в Гьотеанума.” По мое мнение и като член на Форщанда аз вярвам, че е твърде рано да се прецени какво остава от неговата личност и неговата работа в Гьотеанума. Времето ще покаже това – поне така се надявам.

Отговорност за Христологията на Рудолф Щайнер

„По същия начин, през втората година на моята дейност в Ръководството опитът ми да основа Христологична секция в Гьотеанума не срещна положителен отзвук.” Тук мога да кажа, че аз – а вярвам, че и колегите също – не бях забелязала това намерение. Ние винаги сме приемали, че Христологията на Рудолф Щайнер принадлежи на Общата антропософска секция. Във Форщанда ние всички поемаме известни отговорности – Сергей Прокофиев и аз поехме Христологията на Рудолф Щайнер. Сергей Прокофиев изпълни своята отговорност по един образцов начин.

Той пише: „Освен това, през десетте ми години в Колегиума на Училището за духовна наука не се състоя обща дискуссия във връзка с темите в моите книги, свързани с антропософията и Училището за духовна наука.” За съжаление, това е вярно. Много колеги не можах да се освободят достатъчно от своите отговорности, за да прочетат тези важни книги. Седмичните срещи например, отнемат доста време. Подготвяйки преглед за моите 31 години във Форщанда, аз забелязах, че преди 31, 25, 20 години съм имала много повече време за четене и за свои изследвания, отколкото сега. Поради липса на време ние не сме разглеждали неговите чудесни книги. После той пише: „Въпреки това аз оставам, както и досега, с убеждението, че само реализирането на тази петкратна задача, която принадлежи на Антропософското общество, на Училището за духовна наука и на Гьотеанума като техен център, може да им помогне да станат това, което духовният свят очаква от тях в смисъла на Духа на времето.”

В заключение, Сергей Прокофиев поглежда към бъдещето. „И се надявам, че пътя към целта публикуваните ми работи ще окажат задълбочаващо и подкрепящо въздействие на всички, които ще се стремят в тази посока.” Това изречение принадлежи може би към най-важното му завещание.

Изслушване на членовете

Сергей Прокофиев, разбира се, има значителен принос в нашата антропософска работа – и това, което той предлагаше беше винаги обогатяващо. Той можеше да описва най-сложните ситуации в най-кратко време и да направи видими едва забележимите връзки. Когато цитираше Рудолф Щайнер, той можеше да предостави точните източници за всеки цитат с яснота и сигурност. Той беше огромен актив за нашия малък Форщанд.

Ако разгледаме годините между неговото приемане на Великден 2001 г. и 2012 г., когато стана почетен член, ние виждаме, че те съвпадат с един много труден и предизвикателен период за Антропософското общество. Имаше много неприятни моменти – въпросът за учредяването и най-различни спорове, закони и финансови проблеми, както и поканата през 2011 г. за вот на доверие за Форщанда. Трина членове от Форщанда преминаха през този процес и разбира се, всички получиха потвърждение на доверието от членовете. От присъстващите членове повече от 1000 души изразиха своето доверие в Сергей Прокофиев. Често когато ние във Форщанда не бяхме сигурни как да претеглим едно решение, Сергей Прокофиев питаше „А какво ще кажат скъпите членове за това?” – И аз трябваше да мисля по време на този вот, че скъпите членове казаха повече от 1000 пъти „да” във връзка с неговата работа.

Колегите ми и аз също така не можехме да не се учудваме на неговото търпение. Срещите се удължаваха поради претеглянето на решенията, а той слушаше и участваше колегиално – дори когато не беше пряко ангажиран. И въпреки това, когато идваше време за решение след дълго обсъждане, той често ни изненадваше с думите, че отдавна е дошъл до свое собствено заключение, но е чакал докато му дойде реда, за да го сподели.

Сергей Прокофиев изненадващо внасяше и моменти на хумор. Той можеше да се дистанцира – дори от трудни теми – и да види ситуацията по различен начин. Способността му да изживее и друга перспектива беше източникът на неговия хумор.

Често изглеждаше сякаш той действа сам, един вид като „солист”, но не го правеше нарочно. Това впечатление се появяваше, защото често пътуваше сам. Но той с радост се включваше в съвместна работа с някой от нас или с член на Колегиума. Спомням си една конференция за Рождество 2005 г., на която споделихме отговорността на тема „Петото евангелие като Евангелието на новите мистерии”. Трябваше да се разпределят шест лекции и той направи това по един много братски начин: една за теб, една за мен, една за теб, една за мен...

Отговорност към Рудолф Щайнер

Сергей Прокофиев поемаше важни инициативи. Негов беше импулсът да се организират пет важни конференции, всяка от които да се проведе на Възнесение. На тези конференции той разгледа важни трудове на Рудолф Щайнер и Христологичният поглед на Рудолф Щайнер винаги му служеше за фокус. Една такава конференция беше свързана с книгата му „Антропософията и Философията на свободата”. Конференцията в Гьотеанума през 2011 г. по случай 150 годишнината от рождението на Рудолф Щайнер беше организирана съвместно от Форщанда и Управителния съвет на Антропософското общество в Швейцария. Сергей Прокофиев имаше главна роля в това сътрудничество и той предложи лекция на тема „Рудолф Щайнер и Михаил”.

Скоро след това – вече болен – той отиде в Рим и после участва в голям международен конгрес в Болоня с лекция на тема „Пътят на посвещение на Рудолф Щайнер и мистерията на аза”. Така, 100 години след участието на Рудолф Щайнер в Международния конгрес по философия в Болоня пред 1911 г. някой отново излезе да говори на темата „Мистерията на аза” и Рудолф Щайнер!

Сергей Прокофиев чувстваше голяма отговорност към Рудолф Щайнер и към членовете на Първи клас. Това доведе до две обстойни книги за членовете на Първи клас. „Първи клас на Михайловото училище и неговите Христологични основи” (2009 г.) и „Езотеричният път през деветнайсетте класни уроци” (2014 г.) – завършена точно преди смъртта му.

С привършването на работата му във Форщанда, той ставаше все по-загрижен дали Гьотеанумът и хората, които носят отговорност в него, ще направят достатъчно, за да изпълнят необходимото в отговор на очакванията на Рудолф Щайнер за приноса в подновяването на Християнските мистерии. Това много му тежеше, а той беше болен, и му беше трудно да работи и да влага всичките си възможности. Той изискваше много от себе си, показвайки нагледно Християнска духовност. Когато нещо, предизвикващо голямо преклонение или дори воля за истина бъде нарушено, човек съответно реагира. Така, на Общото годишно събрание на 30 март 2012 г. Сергей Прокофиев изрази своята загриженост в обръщението си при отбелязването на годишнината от смъртта на Рудолф Щайнер. Според него, нещо свято за

много хора – Дърводелската работилница – е било прекрое-но като място за изложби. Това му причиняваше голяма болка. И след това, когато видя празните рамки в изоставената, все още недовършена северна стълбищна шахта – и един много специален портрет на Рудолф Щайнер сред тях – той беше принуден да посочи това. Думите му звучаха като упрек, критика, но те бяха зов за пробуждане. Мисля, че моите колеги също приеха това като зов за пробуждане.

Михаилово-христовия импулс

Въпреки че накрая той страдаше много, в него живееше голяма творческа сила, винаги под знака на Михаило-

во-Христовия импулс. И днес, като член на Форщанда, бих искала да му благодаря от цялото си сърце – и да му благодаря също от името на сегашния Форщанд и приятелите ни в ръководството на Гьотеанума – с надеждата, че от мястото, където е сега в духовния свят, той може да изживее как тези потоци от благодарност се надигат към него.

Ако трябва да обобща в едно изречение защо Сергей Прокофиев беше поканен във Форщанда и как работеше там, то би било следното: Той беше един голям и истински представител на антропософията.

Вирджиния Сийз

Почетен член на Форщанда

ЧИСТИЯТ МИХАЕЛИЧЕСКИ ПЪТ НА ПОЗНАНИЕ

Стремежът на Рудолф Щайнер да изкове онзи духовен меч, въръжен с който всеки човек в наше време може да вземе участие в голямата духовна битка, пронизваща цялата съвременна цивилизация, се ражда от неговото лично свръхсетино преживяване на битката на Михаел с ариманическите духове в най-близкия до земята духовен свят, в процеса на работата му над „Философия на свободата“. Затова в моята по-ранна работа назовах „Философия на свободата“ първата михаелическа книга, написана в 1879 г. годината, в която настъпва новият период на ръководството на Михаел над човечеството.

В края на своята книга Рудолф Щайнер посочва връзката ѝ с централния съвременен импулс на Михаел. В една статия от 1924 г. посветена на космическите мистерии на Михаел и озаглавена „Мисията на Михаел в мировата епоха на човешката свобода“, той пише: „Но може да се каже, че „Философия на свободата“ подготвя към това да бъде разбрана свободата така, както може да я разбере този, който се намира в духовна връзка с Михаел“ (GA 26, 107). Ако погледнем от тази гледна точка двете главни части, съставляващи „Философия на свободата“, и озаглавени „Науката за свободата“ и „Реалността на свободата“,

в тях можем да намерим конкретната характеристика на две основни особености на Михаел, за които трябва да знае всеки човек, който днес иска да се приближи към преживяването на неговото духовно същество в свръхсетивните светове.

Първата особеност на Михаел се състои в това, че той като настоящ Дух на Времето, който ръководи цялото духовно развитие на човечеството „по никакъв начин не иска да се докосне до физическата страна на съвременния земен живот“. Защото „всяко докосване до онова, до което човек трябва да се докосва в съвременния физически земен живот, Михаел може да разглежда само като омърсяване на своето собствено същество.“ (GA 26) Затова в древни времена хората, които са били призовани Михаел да действа чрез душите им за подготовката на бъдещата си мисия, са били

Архангел Михаил - релефно изображение в катедралата в Бремен

длъжни преди всичко да изчистят душите си от всякакви влияния на сетивно-физическия свят, дори и от външно-сетивни впечатления или различни видове страсти, инстинкти и егоизми, произтичащи от дълбините на душите. За да постигнат това, тези хора е трябвало в определени моменти да създават в душите си такова медитативно-молитвено настроение, благодарение на което Михаел е могъл да им изпрати своите сили, без да се поставя в опасността да измърси своето същество със земни влияния. В периода на късното Средновековие членовете на розенкройцерското братство са счи-

тали за своя първостепенна задача да подготвят душата си по описания начин за приемането на силите на Михаел в нея. Защото те са знаели, че само от него могат да получат истинското познание за космическото същество на Христос и централното значение на Мистериата на Голгота за земното развитие. Но дори и онези розенкройцери, които са изчистили напълно душите си и са достигнали висшите степени на посвещение, са могли да се приближат до Михаел не в будно съзнание, а само в съновидно. Във връзка с това Рудолф Щайнер казва следното: „За розенкройцерството е характерно това, че най-просветлените му умове са били

изпълнени със силен стремеж да срещнат Михаел в духовния свят. Но те са могли да достигнат това само в сън.“ (GA 233, 13.1 1924). Такава е духовно-историческата ситуация в края на епохата на разсъдъчната душа. Това радикално се изменя през 1413 г. с настъпването на епохата на съзнателната душа, съвременната епоха, ръководена от Михаел. Пред хората се открива за първи път възможността да преживеят Духа на времето съзнателно. „От края на последната трета на 19 век хората могат да срещнат Михаел в духовния свят по съзнателен начин.“ (GA 233). И както вече видяхме, Рудолф Щайнер е първият, който е бил удостоен с такава напълно съзнателна среща с Михаел в самото начало на новата епоха на неговото ръководство над човечеството.

Но както във времето на средновековните розенкрой-

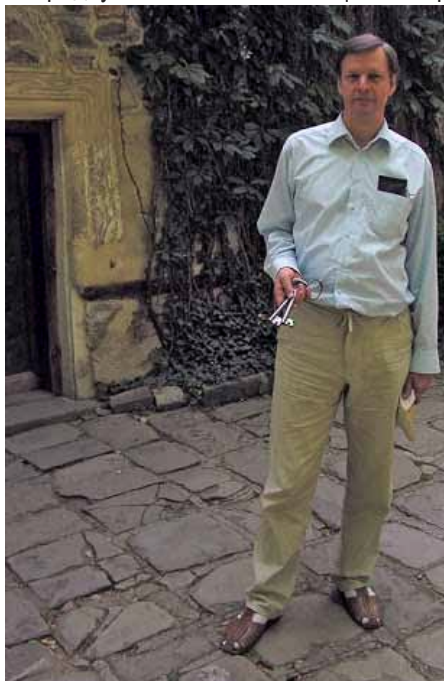
цери, така и в съвременната михаелическа епоха хората, търсещи такава среща, са длъжни вътрешно да се подготвят за нея. Ако за срещата с Михаел в съновидно състояние от розенкройцерите се изисквало почистване на техните душевни сили, то в наше време за срещата с него в пълно съзнание е необходимо изчистване на духовните сили и преди всичко на познавателните сили на човека. Предчувствайки

този преход, Новалис го посочва в един от своите фрагменти със следния афоризъм: "По-рано с пост и морално очистиране. А сега, може би – с метод, който дава сили"(Нов. 460), т.е. с метод, който дава сили на човека за преобразуване и спиритуализация на неговото мислене. Защото освобождаването му от невидимите окови, приковаващи го към физическото оръдие на мозъка, - в това е основната предпоставка за съзнателното преживяване на Михаел в нашето време. Затова, говорейки за задачите на Антропософията в съвременния свят, Рудолф Щайнер отново подчертава именно тази най-важна страна на нейната мисия. Например в такива думи: "Само с помощта на духовно-душевното начало, което по-рано се е отделило от мозъка, можем да мислим мислите на духовната наука. Така че разбирането на Антропософията – това е най-вече едно дело на волята; това е нещо, което трябва да отдели духовно-душевното начало на човека от неговото физически-телесно начало."(GA 197, 30.07.1920г) По тази причина Рудолф Щайнер характеризира първата степен на розенкройцерско-михаелическия път на посвещение, като процес на изучаване на духовната наука и основа на цялото следващо вътрешно развитие.

Ако сега се обърнем към първата част на "Философия на свободата", имайки предвид вече описаната особеност на подхода на Михаел към човечеството в наше време, тя ще застане пред нас като отговор на централния въпрос на съвременната михаелическа епоха. А именно: как трябва да се измени познанието на човека, за да може той да се приближи до Михаел по правилния начин? Или: как можем

дотогава да освободим своето мислене от неговата връзка с физическия мозък, както и от всички впечатления на неизчиствените и неодоухотворени външни сетивни възприятия, за да не се излага на опасност Михаел да измърси своето високо слънчево същество при срещата с несъвършените земни човешки мисли?

Същият въпрос, разгледан от космическа страна, зву-

Сергей Прокофиев в България, 2000г

чи така: По какъв начин космическата интелигенция, слязла някога на земята и станала в отделния човек основа за индивидуалното му мислене, може да бъде върната на Михаел, в толкова спиритуализирана форма, че той да може да я приеме и да встъпи в съвсем ново отношение с човечеството? Със следващите думи Рудолф Щайнер посочва тази наистина крайгълна задача на нашето време: "Тук можем само да кажем: Хората трябва да работят заедно с Боговете, със самия Михаел. И Михаел въодушевява хората към това, да се появи на земята спиритуалност, достъпна за постигането от човека на собствено мислене, за да бъде възможно да се мисли, бидейки едновременно и спиритуален човек. Защото точно това означава господство на Михаел." (GA 240). Именно затова Рудолф Щайнер

е написал първата част на "Философия на свободата", за да може всеки човек с добра воля да се научи да мисли, оставайки спиритуален човек и с това да се приближи до Михаел. Защото цялото ѝ съдържание, построено върху чисто духовното преживяване на интуитивното мислене (независимо от физическия мозък), което от една страна е "извършващият се в човешкия дух деятелен процес, а от друга страна в същото време представлява духовното възприятие, постигнато без сетивен орган(GA 4). Именно такава „духовно възприятие“, което човек постига, без да използва сетивните физически органи, го води към преживяването на съществото на Михаел във висшите светове. И това е чисто Михаелическият път на познание.

Сергей Прокофиев

СПЕЧЕЛЕНАТА БИТКА НЕ Е ЗАВЪРШЕНА!

Всички победи трябва да бъдат отстоявани, както земните, така и небесните

Цялото бъдеще на европейската култура зависи от изхода на духовната битка, водена зад кулисите на съвременните събития, в която са призвани да участват хората, подкрепящи Духа на епохата, Михаел. На тях е възложена отговорността да бъде защитено от Ариман новото откровение на Христос, дадено на света във формата на антропософски ориентираната духовна наука. Защото днес човечеството стои пред избора да се включи в тази битка, подкрепяйки Михаел, или да види провала на съвременната цивилизация, срутваща се в пропастта. Ако в човешките сърца разу-

мът успее да се съедини със спиритуалността, битката може отново да бъде спечелена от Слънчевия архангел.

В края на 19 век, когато той сваля на Земята духовете на тъмнината, най-близката до Земята небесна сфера е изчистена от тези духовни същества и с това се дава възможността да се излее новото Откровение. Мислите, които днес се стремят да обхванат духовното съдържание на света, произтичат от сърцата, които са отдадени на Слънчевия архангел. От човечеството се очаква да успее да върне на Михаел свалената от него на Земята космическа интелигентност, но

сега вече възродена, одухотворена и очовечена. В очакване на това духовно постижение, той дава на съвременния човек мисловната сила, с помощта на която би могъл да се приближи до Мировите мисли. Михаел освобождава мислите от областта на главата и им дава свобода да се насочат към човешкото сърце като орган на възприемане на Мировите мисли. Неговото намерение е да помогне на човечеството да изгради сърдечното мислене и да намери пътя към свалената космическа интелигентност. В началото на Епохата на Михаел тези Мирови мисли са дадени в човешки форми и той очаква от хората толкова живо и дълбоко да ги възприемат, че душите им да бъдат просветлени и пронизани със светлина, която ги изгаря и преобразява. Ако хората станат способни да преживеят духовните идеи толкова силно, че те да придобият реален живот в техните сърца, ще доловят и реалното присъствие на Михаел като изливаща се светлина. Тогава в тези души може да оживее убеждението, че не просто някакви мисли проникват в тях, а самият духовен живот, идващ от духовния свят. Когато в душите прониква самият духовен живот, хората вникват в най-дълбоката същност на антропософията като ново Откровение на Христос, но то се постига само при едно истинско изучаване на духовната наука.

Михаел действа в земното битие, когато нейните съобщения се възприемат от новия човешки познавателен орган, сърцето. Само по този начин човечеството става съпричастно към мировите Мисли и оправдава част от очакванията на Духа на епохата – да се научи да мисли със сърцето, което е единственият орган, живеещ изцяло на Земята. А това именно значи Космическата мъдрост да бъде приземена изцяло и в човешките души да започне изгревът на Духовното Слънце. Михаел се надява, че хората, родени на Земята в неговата епоха, ще успеят да победят тъмнината и да увенчаят с успех неговата победа, вече извоювана над противодействащите духове. След нея той остава да действа отгоре, в изчистената небесна сфера, а долу, на Земята в човешкото царство временно се възцарява още по-голяма тъмнина. Михаел остава да действа в чистия Духовен свят отгоре, а в тъмнината долу остава човечеството заедно с низвергнатите от него духове. За десет години, преди пътят за свободно общуване между земните и небесни същества през широко отворените врати да стане така достъпен, човешките души се оказват още по-незащитени, отколкото преди тази победа. Както тогава, така и днес, в своя неуморен сблъсък противодействащите сили безотказно се стремят да ги съблазнят и отклонят от всякакво взаимодействие с Михаел. Противодействащите сили биха искали да постигат това чрез осуетяване изграждането на сърдечното мислене и отклоняване на истинското познание от космическата мъдрост и космическа любов. Те се стремят да забъркат човешкото същество в разнородни илюзии с цел да не го допуснат до едно истинско самопознание, а Михаел неизменно

го подкрепя по пътя към правилното духовно придвижване през света, изключващо всякакъв илюзорен елемент. Чрез обективно и правилно внасяне на миналото в настоящето Михаел усилва в човека импулса на мъдростта, а заедно с това и на космическата любов. Противодействащите сили са устремени с всички сили да разпространят властта си върху външната природа с цел да въвлечат човешките души в нови и нови илюзии. Действайки чрез великолепието на лятното звездно небе и на цъфтежа на растителния свят, те се опитват да лишат човека от истинска мъдрост, натрапвайки убеждението, че съществува само външната природа, на която са чужди всякакви духовни закономерности и морално начало. Тук помощта на Михаел се състои в неотклонния стремеж да доведе човешките души до Христовия импулс, за да бъдат те проникнати от космическата любов и с това върху лъжливи и изкривен образ на света се изливат моралните сили, които изявяват изначалната Божествена мъдрост. Само едно дълбоко и изпълнено с истинска всеотдайност търсене на Божествената мъдрост, може да доведе човешките души до празника на Михаел, ако те бъдат достатъчно оживени от Христовия Импулс. Но една мно-

Илюстрация към 6-тия печат – Арилд Розенкранц

гозначителна опасност, която не трябва да се подценява, а добре да се разбере, възниква от това, че Христос заедно със Земната душа пребивава извън нейното физическо тяло след Йоановите дни. А противодействащите сили винаги се опитват да се възползват от това, за да попречат на човешките души да намерят отново пътя към Него. И тук отново се намесва дейността на Михаел, който е толкова свързан със съдбата на човечеството и толкова ангажиран с извоюването на неговата свобода като уникална и несъществуваща все още космическа субстанция. Някога именно Михаел е участвал в грехопадението на

човечеството, а по-късно пак той сваля духовете на мрака на Земята, за да може човечеството да продължи да търси своята свобода, заставайки периодично пред все по-нов и нов избор. Приемайки противодействащия елемент, човекът е могъл да получи своя разум и всичко, което съответства на човешката глава, а днес отново с негова помощ той работи върху преобразяването на сърцето си така, че то да стане орган на познанието. Изграждайки субстанцията на свободата, човечеството се учи да избира и днес свободният избор може да го доведе както към едно небесно възвисяване, така и към едно лесно попадане в плен на духовете на мрака. А битката, която Михаел води зад кулисите на земното битие, е по-тежка от всякога, тъй като низвергнатите духове се възползват от човешките етерни тела навлизащи в духовните светове със силен материалистически импулс, оставящи ги неразградени в етерния свят. В тази най-тежка фаза на съвременната битка Михаел изгражда и своя най-нов кръг от предани съратници, а това са хората, всеотдайно стремящи се към духовно развитие. Те са новата му свита в битката за правилното встъпване на Етерния Христос в земното битие.

Тази битка не само че не е завършена, но и сега настъпва най-висшата и най-напрегнатата ѝ фаза, в която всичко зависи от това дали хората ще могат да върнат на Михаел възродената в Христовия Импулс космическа интелигенция. Ако успее да преживее Христос като непосредствено присъствие в сърцето си, човекът ще може в пълно съзнание да се включи във вселенския макрокосмически живот.

Духовете на мрака са много заети да умножават човешките слабости, с които е лесно да се осуети всяко духовно развитие, но тончо те могат успешно да бъдат победени заедно от членовете на Антропософското общество. Едната от двете слабости е страхът от свръхсетивното познание, а другата е сломената воля, маскирана зад някои волеви прояви. С цел да бъде подкрепен в своята вътрешна борба с тези две слабости Празникът на Михаил е даден на съвременния човек от Духа на Времето. Този празник е насочен много по-малко към свръхсетивното преживяване на духовното съдържание, отколкото към чисто мисловното му изживяване и не е необходимо човек да бъде ясновиждащ, за да има доверие в Духа. Напълно достатъчно е човешките души да бъдат възприемчиви към истините на духовната наука, за да имат доверие в Духа. С такова доверие в Духа човешката душа трябва почувства своята сила и способност да завоюва тук, на Земята духовното познание. Това, което днес отклонява човека от духовното познание, е липсата на кураж да се върви по Михаиловия път. А той е именно един съвременен път на волята. Да се върви по пътя на Михаел, това значи силите за духовно познание да се излеят във волята. Основанието да се приобщаваме ежегодно към Михаеловия празник идва от това, че в едно преживяване на самостоятелния идеен свят, пронизан със светлина, се пробужда чувство на съпричастност към надземния космос. А

това ни води към търсене на други пробудени човешки души, с които можем да обединим своята воля. Михаел иска човекът да стане свободно същество, което намира по пътя на своите понятия разбирането за Откровението, идващо към него от духовния свят.

Дали ще бъде отново върната на Михаел очовечената космическа интелигентност, зависи най-вече от това дали човекът ще позволи да се излее в сърцето му Новото откровение на Христос, дадено като антропософия. А тя е дошла на Земята, за да му открие онзи единствен духовен път, който може да го доведе в пълно съзнание от човешкото битие към космическото битие и да съедини в сърцето силите на живия Христос с губещата светлината си в човешките глави мирова интелигенция. Пътят на тази мирова интелигенция тръгва от макрокосмическата сфера на Възкресението през своята смърт в човешките глави към своето съизживяване в човешките сърца. В нашата епоха, когато Христос не може вече да бъде намерен в Слънчевата сфера, там може да бъде намерен Слънчевият архангел Михаел, ако човешките души го търсят с Христовите сили. Новото взаимодействие между Слънчевия Дух и Слънчевия архангел може да бъде разбрано от сърцата, обърнати към Духа на епохата и търсещи Новото откровение. Това взаимодействие е обяснено от Р. Щайнер така: "В онези области, в които човек чувства, че неговият поглед, насочен към външния свят, духовно среща Михаел, а погледът, насочен навътре, среща Христос, в тези области разсъфтява онази духовна и душевна увереност, благодарение на която той ще може да върви по космическия път, по който ще достигне до истинското си и пълно завършване, без да изгуби своя първоизточник."

Веселина Велкова

ЗА ГРУПИТЕ, НОСЕЩИ ИМЕТО НА МИХАИЛ – Разкази от първо лице

Приемаме уроците от духовния свят с вътрешна енергия

Мислено се връщам 25 години назад, когато със Светла Бисерова и няколко приятели четяхме жадно книгите на д-р Рудолф Щайнер, до които успяхме да стигнем, благодарение на скъпата ни Вера Гюлгелиева. Всяка прочетена антропософска книга завладяваше съзнанието ни до такава степен, че ние изпитвахме нужда да се събираме, обсъждаме и обменяме мисли. Водени от вътрешна необходимост и голямо желание, ние се събирахме всяка събота в гостоприемния дом на Светла Бисерова. Когато се присъединиха и нови приятели, у нас постепенно узря идеята да основем своя антропософска група. Съвсем естествено се стигна до мисълта за името на новосформираната група. Общото желание на всички беше да изберем името на родоначалника и първоучителя Рудолф Щайнер, но след кратко обсъждане се разбра, че трябва да се спрем на друго име, защото по това време в София и Стара Загора вече имаше две еднотипни групи. Това правеше по-трудно нашето решение, защото ние още не бяхме навлезли в дълбоките води на

Антропософията и много неща не знаехме. Тук на помощ ни дойде едно изказване на Светла Бисерова, че Духът на времето вече е архангел Михаил. Осъзнахме, че имаме щастието да живеем в новата епоха на Михаил от 1879, когато той отново е пряк ръководител на всички човешки събития на Земята от духовен характер. Избрахме името на този, когото Р. Щайнер описва като „най-мълчаливия архангел“, който за разлика от другите управляващи архангели, е сериозен, мълчалив и резервиран. Със строгия си поглед и сериозни жестове, той дава своите кратки насоки. Ако ние сами не му поднесем плодовете от духовната си работа на Земята, той не разкрива нищо. Един такъв духовен плод от съвместната ни работа беше решението ни да кръстим групата на неговото име. Пред строгия израз на лицето му ние започвахме всяка наша антропософска сбирка с думите: "Нека тук да царуват добрите духове и да благославят работата ни." Тогава знаехме, че над нас бдяха ангелите под ръководството на архангел Михаил.

Нещо много вълнуващо и изненадващо се случи скоро след като избрахме името му. Пристигна холандската специалистка по арттерапия Мария де Зваан и ние решихме

да я поканим на наша сбирка. Срещата с нея се проведе в моя дом. Дискутирахме неща, свързани с обсъжданите теми и тъй като приближаваше Михаиловият празник на 29 септември, взехме решение да го отпразнуваме по подходящ начин. Атмосферата на този ден беше необикновена и приповдигната, лицата на всички светеха. Цареше спокойствие, имаме усещане за присъствие, но си мълчахме. Изказванията вървяха гладко и уверено. Накрая Мария де Зваан ни попита дали не сме усетили някаква приятна тежест във въздуха над нас. Тя изрази увереност, че сигурно е присъствало архангелско същество, че сигурно над нас е бдял самият архангел Михаил. Всички бяхме почувствали същото, но не смеехме веднага да го споделим. Всички бяхме почувствали тръпки от глава до пети.

Бяхме избрали най-точното име на нашата група – Михаил. И досега продължаваме да работим в същия дух. След като Светла Бисерова си отиде, групата ни се събира в моя дом при същия ритъм – всяка събота от 16 ч. с предишната сериозност, стегнатост и дисциплина. Ние знаем, че архангел Михаил първо ни дава възможност да действваме, а след това отнася нашите човешки дела в Космоса, където продължава това, което ние все още не можем да направим. Той живее повече с последствията, с резултатите от това, което създаваме.

Днес сме свидетели на факта, че по свободна воля и решение човек трябва да участва в Михаиловата победа над Дракона. А това включва няколко важни неща като намиране на съвременния път на познание, преодоляване на преобладаващата пасивност по отношение на Духа и пристъпване към активни действия. Михаиловите сили не желаят да бъдат молени, те изискват хората да се обединят в тях. И затова ние, антропософите от група „Михаил“, се стремим да приемаме уроците от духовния свят с вътрешна енергия чрез своята любяща воля.

Лалка Фингарова
ръководител на група „Михаил“

„Духът на груповите срещи става светлина, която разпръсква лъчите си навсякъде в живота“

Рудолф Щайнер

Група „Михаелова ковачница“

Началото на работата на група „Михаелова ковачница“ във Варна не лежи в моите лични спомени на член от по-късен етап на нейния живот.

Есен е и при това в онази все още топла нейна фаза, в която светлината и топлината на лятото са сладко-зрели до фино сияние във всичко наоколо. А годината е 2010. Поканена, направих своята крачка към групата, носеща име с голям ангажимент към епохата. А първият лекционен цикъл, който наченахме заедно, беше „Апокалипсисът на Йоан“ (Нюрнберг, 1908). След повече от седем години предимно самостоятелно изучаване на антропософското познание се бях отправила с изградена готовност към срещите си с него у другите хора, фаза, в която и самата група щеше да влезе година-две по-късно след своите първи седем години – със

стремж за по-разширено внасяне на художествен елемент в своя вътрешен живот и изграждане на взаимодействие с други групи и отделни личности в страната.

Пожелах да научите за първите години на група „Михаелова ковачница“ от нейния инициатор и така Дарина Шентова откликна с винаги присъщото й пълноцветно вътрешно душевно съдържание. Ето какво сподели тя: „Групата бе създадена без специален подбор. Просто устна обява след една публична лекция и по собствен импулс на само един член на АОБ. В момент, когато енергията на кулминацията от края на 20-ти век бе изчерпана и предстоеше да се осъществи специфична дейност точно в Черноморското пространство, свързана както с Архангел Михаел, така и със следващата културна епоха. Името на групата – Михаелова ковачница, бе получено чрез инспирация малко по-късно, на Богоявление 2005 г. Задачата бе двойка - една генерална и една специфична: непрекъснатата работа, съобразена с годишния кръговрат като най-сигурен начин за осъществяване и поддържане на връзка с космическата интелигенция; и особената роля на българската връзка в прехода към шестата културна епоха. След като задачите бяха осъзнати, следваше трънливият, но непоколебим път на следването им. През 2008 г. за групата настана период, наречен излизане. Изразяваше се в публични изяви, начина с Великден, участие в духовни прояви и семинари предимно по Черноморието в продължение на няколко години до момента, в който съдбата създаде възможност да бъде предадена щафетата така, че „Михаелова ковачница“ да премине под активното взаимодействие вътре в АОБ с безброй инициативи. Което може да предизвиква само радост и задоволство. Амин!“

Поглеждайки ретроспективно към последните няколко години, можем да видим как духът на груповата работа се е прелял в инициативи. Във Варна събрахме смелост и наченахме валдорфска инициатива и обучение на учители от цялата страна. Прекрасни поводи за лекторски и творчески срещи с приятели от антропософския живот в страната, включително с годишен кръг на празниците. През 2013 г., на Петдесетница, се роди и още една група – „Духът от Петдесетница“. И ние знаем, че имагинативно, инспиративно и интуитивно духовните същества от третата (най-близка до човека) йерархия биха искали да се свържат с нашите земни дела. А къде е тук ролята на една антропософска група?

Предлагам, скъпи приятели, на вниманието ви един медитативен образ относно процесите в една жива група, даден от Рудолф Щайнер на 21.08.1919 г. в Щутгарт. Лекционният цикъл, по време на който този образ е даден, е „Общото човекознание като основа на педагогиката“, GA-293. Ако изцяло вложим вниманието си при прочит, ще забележим нещо интересно в първата лекция от посочената дата – тя започва със сърдечното обръщение „Скъпи мои приятели“ и още при втория абзац това обръщение се повтаря така, сякаш лекцията започва отново. Търсеният от нас медитативен образ има своето място точно между абзац 1 и абзац 2 на първата лекция, като в изданието на Anthroposophic Press от 1996 между тези два абзаца пише: „Словата, произнесени на това място, не са били записвани от стенографа – виж записките на трима от участниците в края на настоящата

лекция. “ Двама участници в педагогическия семинар тогава – Карлолин фон Хайдебранд (1886 – 1938) и Херберт Хаан (1890 – 1970) са записали по спомен съдържанието на това, което Рудолф Щайнер е пояснил. В допълнение на тези записки съществуват и други – от дневника на Валтер Йоханес Щайн (1891 – 1957). При Каролин фон Хайдебранд можем да прочетем: „Ние бихме желали да формираме нашите мисли по такъв начин, че да бъдем съзнателни за следното: Зад всеки от вас стои вашият Ангел, нежно полагащ ръце над главата ви. Този Ангел дава на всеки от вас силата, от която се нуждаете. Над главите ви се рее кръг от Архангели. Те пренасят от един към друг от вас онова, което всеки има да даде на другите. Те свързват вашите души. Така вие полу-

чавате смелостта, която ви е нужна. От тази смелост Архангелите формират един създ. Светлината на Мъдростта ни се дава от по-висшите същества – Архаите, които не формират помежду си кръг, а идват от началото на времената, изявяват себе си и изчезват в първоначалната далечина. Те проектират в това пространство само една капка. Капка от Светлината на Времето се излива в създа, формиран от смелостта, от действащия към момента Дух на Времето.“

И както знаем, приятели, няма начало без смелост и няма смелост без истина. В тези дни от годината пожелавам на всички ви от сърце най-вече смелост!

Веселина Радкова
група „*Михаелова ковачница*“, Варна

Построяването на вътрешния Храм като духовна задача

Ще станат ли Новите Мистерии една социална реалност вътре в самото антропософско общество, към която в бъдеще човечеството ще може да ориентира своите социални идеали, или с времето то ще изгуби окончателния смисъл на своето земно съществуване?

Какво се случва, когато ние съединяваме с цялата си душа мислите на духовната наука? Техният извор не се намира на земята, а в духовния свят, в областта на всеобхватните мирови мисли на висшите йерархии. Затова, когато достатъчно интензивно изучаваме нейното съдържание с помощта на нашата здрава разсъдъчна способност, ние вече се намираме на пътя, който води от човешките мисли, взети от духовната наука, обратно към техния първоизточник – към мировите мисли на йерархиите в свръхсетивния свят. Затова Рудолф Щайнер нарича изучаването на духовната наука първа степен на съвременното посвещение (GA 13). Следвайки по-нататък този път, ние постепенно издигаме в дълбините на душите си двойния купол на микрокосмическия Храм, състоящ се от човешките мирови мисли.

На втората степен, превръщайки чрез съзнателни душевни усилия, духовнонаучните мисли в свободни имагинации и преживявайки по този начин още по-дълбоко съдържанието на духовната наука като висше произведение на изкуството, ние пристъпваме към издигането на втория елемент на Храма: неговите стени и колони, състоящи се от взаимодействието и взаимопроникването на човешките и мировите имагинации. Защото създадените от нас, чрез съобщенията на духовната наука, човешки имагинации по естествен път ни съединяват със своя първоизточник във висшия свят, мировите имагинации на йерархиите. В резултат на това, издигнатият от нас душевен храм получава своята обвивка, състояща се от мирово-човешки имагинации.

Накрая, на третата степен на изучаването, ние започваме да преживяваме чисто духовната любов към всички

същества и събития, които срещаме в обкръжаващия свят. Рудолф Щайнер описва това състояние така: „Човекът става толкова повече човек, колкото повече той става израз на света; той намира себе си тогава, когато търси не себе си, а когато волята се съединява със света в любовта.“ (GA 26) По пътя на съвременното посвещение развитието на такава „всеобхватна любов, необходима за постигането на висшите познания“ отговаря на шестото завършващо „условие за

духовно ученичество“. (GA 10). Този вид чисто духовна любов Рудолф Щайнер характеризира като „любовта на Михаел“, водеща съвременния човек към преживяване на Христос – носителя на Мировата Любов.

„Михаел преминава през света с любов, показвайки с цялото си същество сериозност, както със своя израз, така и с всички свои действия. Този, който е свързан с него, развива любов към външния свят... Ако след това тази любов присъства и в настроението на Михаел, тогава и любовта към другия човек, ще може да се излъчва обратно в човешкия Аз“. Последният ще може да обича, без да обича самия себе си. По пътя на такава любов Христос ще може да бъде намерен от човешката душа.“ (GA 26). Следвайки този път от Михаел към Христос, човек открива основната истина на земното развитие,

която придава смисъл на цялото му съществуване...

Рано или късно всеки антропософ ще бъде поставен пред задачата да се издигне в своята духовна работа от изграждане на Храма до служение в него. Как можем днес, въстъпвайки в третото хилядолетие, да пристъпим с нова сила към осъществяването на тази най-важна задача? И преди всичко, какви трябва да бъдат първите практически

Архангел Михаил – Л. Коллот

крачки по пътя на нейното осъществяване?

Колкото и да е странно, в началото ще стане дума за нещо, с което повечето членове на Антропософското общество се занимават постоянно в течение на много десетилетия. Най-добре е да обясня с един прост пример същността на това, което имам предвид. Вероятно всеки антропософ ще може без особено затруднение да си спомни онзи решаващ момент в своя живот, когато за първи път е взел в ръцете си книга на Рудолф Щайнер и е започнал да я чете. След това този антропософ ще може, без съмнение, да си спомни онова особено вътрешно преживяване, когато е срещнал образ, мисъл или описание от Рудолф Щайнер, при което цялата му душа е била пронизана като с мълния от внезапно избухналото осъзнаване, че тези образи и мисли той вече е срещал и преди, че те всъщност са му познати и че той само ги е забравил временно, а сега отново ги е срещнал в съобщенията на Духовната наука. Това преживяване ще се повтаря все по-често при по-интензивното изучаване на Антропософията, но когато се случи за първи път, то предизвиква силно разтърсване на душата. В известен смисъл можем да кажем, че изучаването на духовната наука започва да се превръща в процес на спомняне и именно тогава то се превръща в първа степен на съвременното посвещение. Всъщност, това не може да бъде иначе, защото всички онези знания, които духовната наука ни носи непосредствено от висшите светове: структурата на човека и света, животът след смъртта, кармата и реинкарнацията, световната еволюция, дейността на йерархиите и много други, по най-непосредствен начин докосват нас самите. Нали във всичко това ние лично сме участвали, намирайки се в духовния свят преди нашето раждане, участваме постоянно през целия си земен живот, въпреки че не го осъзнаваме в дневното си съзнание, и ще участваме отново след смъртта си. Освен това, вече два пъти във висшите светове ние сме се занимавали не само с нейното изучаване, но практически сме съ-участвали в нейното постепенно възникване: веднъж в Школата на Михаил, втори път – в Свръхсетивния култ. Защото всеки антропософ „е възприел тогава в обкръжението на Михаил онази небесна Антропософия, която предшества земята.“ (GA 237, 20. 07 1924 г) А това значи, че ние отдавна знаем всички основни антропософски понятия, забравяйки ги частично или напълно при своето раждане на Земята. И ето сега като безценен дар ни се дава духовната наука, за да си спомним и да внесем това духовно съдържание в нашето напълно будно съзнание, в нашата съзнателна душа.

Когато благодарение на духовната наука, ние започваме наистина да си спомняме за всичко преживяно от нас във висшите светове, тогава нашата душа по естествен начин се изпълва с възторг и духовен ентузиазъм, който можем да сравним с това, което ние бихме преживели при внезапна среща с най-скъп приятел, когото сме мислили за безследно изчезнал в продължение на много години. За извора на такъв ентузиазъм Рудолф Щайнер говори при описанието на колосалните космически събития в слънчевата област, съпътстващи началото на дейността на Михаиловата школа.

Съвместното изучаване на Антропософията ще стане за всички участници реален духовен път, в основата на кой-

то ще стои пробуждането чрез духовно-душевното начало на другия човек и действащо вътре в групата като мощна социално-формираща сила, водеща към възникването на истинското братство сред участниците в това дело. Във връзка с това Рудолф Щайнер казва: "Необходимо е да се постигне разбиране за това каква трябва да бъде Антропософията в Антропософското общество. Тя трябва да бъде духовен път. Ако тя стане път, тогава ще може да възникне и истинската общност." (GA 257).

Такъв „духовен път“ ще бъде за групата издигането от човешките към мировите имагинации; от образното възприятие на човека към преживяването му във връзка с целия духовен космос, т.е. с онези мирови имагинации, сред които ние сме пребивавали съвместно с него в духовния свят преди да се родим и с когото ние трябва да се съединим отново в процеса на съвместното посвещение. Работейки заедно по такъв начин, ние постепенно реализираме на земята, в нашето общо социално битие степените на свръхсетивния Храм на новите мистерии, образувани от мирови и човешки и имагинации.

Но в съвместната работа антропософската група може да стигне по-далеч. Тя може да си постави за цел да постигне не само образното разбиране на човека, но и онова, което Рудолф Щайнер формулира в следващите думи: "Ние трябва да се научим да прозираме през неговата природа образа на вечната духовно-свръхсетивна същност." (GA 185, 26.10.1918)

За да се направи първата крачка в тази посока, трябва да се вземе съдържанието на лекциите на Рудолф Щайнер за кармата на Антропософското общество. В тях, според него, пред цялото Общество е било поставено онова, в което то може да види себе си като в огледало, и дори всеки отделен антропософ може да се види отразен в него със своята карма, водеща го в антропософското общество." (GA 240, 20. 07. 1924) Защото в тези лекции се разкрива тайната на слънчевата карма на всеки отделен антропософ, чийто носител е неговата „вечна духовно-свръхсетивна същност“, която в предземното си битие е била участник както в Школата на Михаил, така и в неговото продължение в имагинативния култ.

Самият факт, че Школата на Михаел е имала място в слънчевата сфера, т. е. във всеобхватната сфера на Мировата любов, има особено голямо значение за осъзнаването на онези първостепенни задачи, които произтичат от нашата антропософска карма. А сред тези задачи без всякакво съмнение е и основаването на земята на михаелическа общност, която се стреми към Михаел с непоколебима вяроност да му служи като на Водещ дух на нашето време. Защото в нашата епоха Михаел се нуждае за изпълнението на своята мисия от помощта на хора, идващи при него чрез индивидуалното познание, а след това съзнателно обединяващи се помежду си в свободно общество, в което може да намери своето осъществяване новият идеал на духовното братство като най-чист израз на слънчевата карма на всички антропософи.

Сергей Прокофиев

ЛЯТНО-ЕСЕННИТЕ МЕТЕОРИТНИ ДЪЖДОВЕ

„Михаил е онзи Дух, който в определено време на годината подарява сила на човешките мисли, с помощта на която те могат да се приближат до Мировите мисли на Космоса”

Сергей Прокофиев

Вдъхновяващо и оздравително е за нас да наблюдаваме потоците метеорити, след като знаем, че заедно с тях Михаил ни изпраща Мировите мисли на Боговете. По този начин човешките мисли се оплодотворяват и след това отново се връщат към Михаил и Духовния свят, повлияни от космическите процеси.

Решаваме да предприемем едно малко пътуване и на 13 август в 4.30 сутринта сме сред природата, в открит местност и отправяме погледи в североизточна посока към ярките звезди и безлунното небе, за да наблюдаваме „Персеидите”. Изпълнени сме с въодушевление. Звездопадът е възхитителен – различни по цвят, големина и дължина на опашката метеорити. Във всяка минута проблясват и изгряват от един до три-четири метеорита. Но какво е духовното естество на това феерично явление, кои Същества са скрити зад него? Активно участие в тези природни явления взимат Духовете на волята, които се включват в образуването на планетарната система още от времето на Стария Сатурн, когато разливат собствената си еманация, за да се образува нашата планета. И както някога тези Духове изграждат от Вселената първото въплъщение на Земята, така действат те и сега. Цялата ни планетарна система е проникната от Съществата на различните Йерархии, от техните духовно-душевени сили. Съществува астрална субстанция, която е присъединена към Съществата от повисшите Йерархии. Окултният поглед ни показва, че кометите и метеоритите се стремят да съберат около себе си вредните астрални продукти в планетарната система, създадени чрез погрешните, лоши и грозни мисли, идващи от човека и да ги изнесат вън от нея. Кометата е един вид духовен силов център. Тя изгаря, разпада се, а след това отново се образува. Духовният силов център привлича всички вредни астрални течения и ги натрупва около себе си. Животът на кометата действа пречистващо.

Кометите и метеоритите идват отвън в определено време на годината в планетарната система и се присъединяват по определен начин към нея. Премайнавайки през тази система, към нея се добавя и онова, което произхожда също от Духовете на волята – минералното. Груповите Азове на минералите действат от обширното мирово пространство върху Земята. Тези групови Азове са далече от системата.

Когато кометата минава през планетарната система, към нея се присъединява минералното вещество, което след това бива привлечено от Земята и пада върху нея. Кометата се проявява чрез метеоритни падащи тела върху Земята.

Груповите души на минералите действат лъчеобразно отвън навътре. Тези Групови души принадлежат на областта на Духовете на волята. Над тях по-нататък се намират Съществата, които стоят главно в основата на кометния живот. Но навсякъде има и Луциферически същества, даже и вътре в кометите. Те стоят на степената на Престолите (обаче не на тази степен, на която са Серафимите и Херувимите). Кометата получава минерална обвивка и „влетява” от Космоса.

Посипва ни метеоритното желязо. Разбира се, не можем да го усетим толкова със сетивата си, колкото чрез изградените представи за грандиозните Вселенски процеси. Щайнер казва, че чрез изучаване на истинската небесна наука (духовно-научното знание) се внася нещо единно във всички човещи и с това се подпомага моралното разбирателство между хората на Земята. Това разглеждане се превръща

в морален извор на сила. Всички знания, които привидно засягат далечни неща и явления, ще ни послужат да следваме непосредствените цели и идеали на Духовната наука.

Според Сергей Прокофиев дните от лятното слънцестоене до празника на Михаил са най-благоприятното време за намирането на пътя от човешките мисли към Космическите мисли, от мисленето с главата до сърдечното мислене. Това лежи в намеренията на самия Водещ Дух на нашето време. Прокофиев твърди: ”Също както метеоритните потоци, подобно на сноп от огнени лъчи осеняват човешката глава с космическата мъдрост, мисловният свят на човека трябва да намери пътя от главата към сърцето, който Михаил му посочва. Тези мисли трябва да станат за човека сърце онзи огнен меч на Духа, мечът на Михаил, който може да победи постоянно убиващия неговите мисли Ариманически Дракон”

Иглика Ангелова

В космическото настояще, благодарение на своите освобождаващи мисловни сили човекът взема участие в процесите на умирация Макрокосмос, а благодарение на своите волеви сили, чиято същност остава скрита за него, човекът взема участие в нововъзникващия Макрокосмос, поклъпващ от недрата на Земната планета

Рудолф Щайнер

Метеоритен дъжд

Халеевата комета

КАЛЕНДАР. ГОДИШНИЯТ КРЪГОВРАТ В ДУХОВНИ СЪБИТИЯ И ФАКТИ

ПРЕОБРАЖЕНИЕ

или възможността да съзреш Истината

На 6 август целият християнски свят отбелязва Преображение Господне – едно от най-значимите събития от земния път на Христос и един от дванадесетте големи християнски празника.

На този ден Христос повиква при себе си трима от учениците си – Петър, Йоан и брат му Йаков и заедно се изкачват на върха на висока планина. Христос се оттегля в уединение, за да се помоли, а апостолите, изморени от изкачването и молитвите, заспиват. По време на съня им, преди разсъмване Христос се преобразява, блестейки с Божествената си светлина и слава, а пред него застават двама от старозаветните пророци – Илия и Моисей. Моисей идва от света на мъртвите а Илия - от рая. Между тримата се води разговор за предстоящите страдания и мъченическа смърт на Спасителя. Тази беседа и особеното проявление на божествена сила събуждат апостолите. Те виждат сла-

вата на Христос, лицето Му, сияещо като слънце, дрехите Му, блестящи като сняг, и двамата мъже, говорещи с Него. По откровение на Светия Дух, веднага разпознават в мъжете Мойсей и Илия, като с душевен трепет се вслушват в думите им и се наслаждават на славата им, доколкото е възможно за телесните им очи. (защото за смъртния човек е недостъпно съзерцанието на невидимото, безсмъртно Божество). Когато беседата се приближава към края си и учениците, инспирирани от Духа узнават, че скоро трябва да се завърнат при ближните си, биват проникнати от скъб и съжаление. Тогава Петър, изпълнен с дръзновение, казва: „Наставниче, добре ни е да бъдем тук; да направим три сенника: за Тебе един, за Моисея един, и един за Илия“ (Лук. 9:33). При тези

думи на апостола се появява същият светъл облак, който представя пред Христос двамата пророци, издига се високо, прави кръг около планината и по Божие повеление отнася всеки от тях на мястото му. Когато облакът ги доближава, апостолите чуват говорещ от него глас да казва : „Този е Моят възлюбен Син: Него слушайте“ (Лук. 9:35). При тези слова свише учениците окончателно изгубват присъствие на духа и в силен страх падат ничком на земята. В това време Христос се приближава към тях, като ги приканва да станат и да не се страхуват. Започва да се разсъмва и всички слизат от планината, като по пътя Христос им заповядва да не говорят на никого за видяното, докато Той, след страданието и смъртта, не възкръсне.

Историята с Преображението е описана от тримата евангелисти Матей, Марко и Лука, като, макар и да се запазва духовната автентичност на събитието, всеки от тях влага в своя текст част от личното си настроение и светоусещане. Матей и Лука отбелязват най-напред промяната в лицето, в изражението на Христос: „Лицето Му светна като слънце“ (Мат.9); а след това и промяната в дрехите му : „и дрехата Му стана бяла, бляскава“ (Лука). Марко отбелязва само промяната в дрехата: „Дрехите Му станаха твърде бели, като сняг, каквито белилник на земята не може избели“. Матей и Марко назовават Преображението с гръцката дума „μεταμόρφωσις“, означаваща „съществено изменение, метаморфоза“, Лука съзнателно я избягва. Той е не само един от най-образованите апостоли, но е и с гръцки произход, възпитан е в елинската традиция и внимателно подбира изразните си средства, като избягва думите, които могат да доведат до асоциация

с гръцката митология (като например явяванията на езическите богове и други свръх сетивни същества).

На пръв поглед историята с Преобразяването на Христос е едно от чудесата, съпътстващи земния път на Спасителя. Задълбоченото и внимателно проучване обаче ни показва, че Преображението е важна част от поредица свързани събития, започващи след обезглавяването на Йоан Кръстител и отвеждащи ни към безпаметния велик подвиг на Голгота.

От духовните изследвания на Рудолф Щайнер знаем, че в Йоан Кръстител живеят азовите сили на пророк Илия, един от застъпниците на делото на Моисей. За него се говори, че не умира, а е взет „жив на небето“. Какво означава това? Делото на Моисей, който е носител на етерното тяло на Заратустра, трябва

да бъде продължено от такава личност, която да е подготвена да приеме духовните откровения т.е. да е инспирирана, движена от Духа. Това не е по възможностите на обикновен човек, трябва да е пророк или ясновидец. При Илия Духът действа чрез личността, но азът не прониква изцяло, една част от него остава в духовния свят. В този смисъл тук имаме работа с аз, който обхваща астралното и етерно тяло, но без наличие на груба физическа субстанция, каквато е характерна за днешното физическо тяло. Разпространето на азовите сили стига само до изграждане на финото „силово“ тяло, което прави видимо съответното същество, но след смъртта не оставя след себе си груб физически остатък, а се разтваря в етерния свят. Това създава впечатлението, че съответ-

Преображение – икона от 14-ти век

ният човек не умира, а се възнася „жив“ на небето. За това се казва, че на сцената с Преображението, Илия идва „от рая“. Ето тази индивидуалност се свързва с тялото на Йоан Кръстител, а след смъртта му остава в етерно-астралната област като колективна, групово душа на апостолите.

Точно това е времето, когато Христос решава, че учениците са готови да бъдат въведени в един вид „ново ясновидство“, защото отвсякъде са обгърнати от духа на Илия-Йоан.

Това е и моментът, когато водейки апостолите в областите около град Кесария Филипова, той им задава знаменития си въпрос: Кой би могъл да бъде наречен „Син човешки“ и „кой съм аз?“ Тук стигаме до важен, възлов момент, касаещ развитието не само на апостолите, но и на човечеството като цяло. Знаем, че човек се развива според качества и способностите на своята душа. В епохата на Съзнателната душа азът работи върху астралното тяло, пречиствайки и подготвяйки го да приеме Духът Себе, който слиза от Духовния свят. Това пречистено астрално тяло, с което човек израства в посока нагоре и се разтваря за приемането на висшите духовни сили, езотеричното християнство нарича „Син човешки“, а слизащата от Духа Висша троичност, която действа като оплодотворяваща сила върху душите, наричаме „Син на Живия Бог“. И сега апостолите трябва да отговорят кой всъщност е техният Учител. Тогава Петър казва, че Христос е не просто „Син човешки“, а е „Син на Живия Бог“. Но тези думи не идват от нормалните човешки способности на Петър. В случая се проявяват онези дълбоки сили, които се намират в човека и които той все повече превръща в съзнателна част от своята душа. Тук най-важното е, че в лицето на Петър виждаме една личност, чиято душевна организация не възпрепятства, а освобождава в себе си духовните сили, които са могъщи и подсъзнателни и са заложени в човека още от неговото създаване. Това означава още, че той е готов да добави и нещо ново, по-висше към своята човешка същност. И тъкмо върху тази сила в напредващото индивидуално съзнание трябва да се гради бъдещата човешка общност, приемаща и утвърждаваща великия принцип на Христос: „Ти си Петър и на тоя камък ще съградя църквата Си, и портите адови няма да ѝ надделеят; и ще ти дам ключовете на царството небесно, и каквото свържеш на земята, ще бъде свързано на небесата; и каквото развържеш на земята, ще бъде развързано на небесата.“ (Матей 16, 18).

Тогава Христос решава, че времето е дошло и може да оповести на учениците си истината за приближаващите страдания и кръстна смърт. Това е покъртваща вест за апостолите. И отново Петър, но този път ръководен от собствениците си човешки чуватва и емоции, възразява: „Милостив Бог към Тебе, Господи! Това няма да стане с Тебе.“ (Мат. 16, 22). Тук се проявява двоичната природа на човека: Божествената, стующа от Духа и човешката, свързана със земните изкушения и несвършенства. Ето как личността на Петър се превръща не само в централна фигура между апостолите, но и в символ на цялото развиващо се човечество. Той и двамата братя Йаков и Йоан се оказват достатъчно подготвени, за да бъдат посветени в още по-висшите духовни

области. Те трябва да бъдат издигнати до такова ниво, че не само да изживяват в имагинации духовните истини, т.е. да съзърцават преобразования Спасител, но и да чуват величествения му разговор с Моисей и Илия. Планината е мястото, където имагинациите прерастват в инспирации. Това е Мировата Мъдрост, изразена чрез волята на Христос – да издигне подготвените за Неговия импулс човешки души във Висшия Девакан, да свърже старите пророци с новите апостоли и така необратимо да промени хода на човешката история.

Какво изживяват апостолите, виждайки преобразования си Учител? Те биват доведени до такова състояние на съзнанието, подобно на сън, което позволява да имат възприятия във висшите духовни области. Така стават съзнателни свидетели на всичко, което се случва, виждат образите на Христос и пророците и чуват гласовете им. Това им доставя радост и наслада. И отново Петър, воден от обикновените си човешки помисли, предлага: „Господи, добре е да бъдем тука; ако искаш, да направим тук три сенника: за Тебе един, за Моисея един, и един за Илия.“ (Мат. 17, 4) Трогателно звучи желанието на обикновения човек да се погрижи за своя Учител, като се опитва да приложи земното изобретение „сенник“ в условията на висшите духовни светове.

В този момент се чува гласът на Бог Отец: „Този е Моят възлюбен Син, в Когото е Моето благоволение; Него слушайте.“ (Мат. 17, 5) Този божествен възглас прозвучава за втори път в евангелието. Първият път е, когато се извършва Кръщението на Исус в реката Йордан и с това започва Христовата земна мисия. Тогава звучи така: „Този е моят възлюбен Син, днес аз го родих“. Вторият път е, когато наближава края на земния Христов път. Става ясно, че той е не само „Син на Живия бог“, но е и изпълнител на Великата космическа мисия на Любовта и Духовен учител за хората. В този момент апостолите твърде много се изплашват и падат на земята. Биват „пробудени“ от Христос, който ги докосва и така ги връща към нормалното им състояние. Когато се изправят, те съзират Учителя си в обикновения му вид, в който са свикнали да го виждат на земята. Следва молбата му да не говорят никому за това си изживяване. Думите, така, както се изговарят от хората представляват душевен акт и имат собствен живот в пространството. Но събитието с Преобразяването трябва да остане затворено в духовните сфери. Ако се изговори, ще стане част от земната област, което все още не бива да се случва. То представлява своеобразно посвещение на тримата избрани апостоли и показва новия начин, по който човек застава между Духовния и сетивния свят. И докато по-рано посвещението е въвеждане в прадревната мъдрост, носители на която са великите духовни Учители, християнското посвещение обхваща човешката воля и дава възможност чрез съзнателна душевно-духовна работа да се прозре Истината и да се поставят цели за бъдещето. Така човек, изхождайки от Духовните принципи може да оживотвори силите си, да импулсира волята си, да преобрази душата си и превърне живота си в труден, но достоен път към Истината.

ПОГЛЕД КЪМ ТЕМАТА НА ГОДИНАТА

АЗЪТ: ЕДНОВРЕМЕННО МОСТ И ВРАТА

Хартвиг Шилер е роден през 1947 г в Хамбург.

Следва философия, политология, психология и педагогика в Хамбург, Франкфурт и Люнебург.

До 1972 г. е социален работник в младежки център във Франкфурт. От 1973г работи като класен учител във валдорфско училище Рудолф Щайнер в Хамбург, като освен всичко друго, преподава социални науки, религиозно възпитание и спорт. От 1980г. се включва активно в подготовката на валдорфски учители. Член е на педагогическата секция на Школата за Духовна Наука в Дорнах. Генерален секретар на Антропософското Общество в Германия.

Темата за себепознанието и познанието на света пронизва творчеството на Рудолф Щайнер от самото начало чак до учредяването на Школата за духовна наука и въздейства на читателите по различен начин. В нашето разглеждане ние ще проследим пътя от далечното минало към едно бъдеще, за което можем само да се догаждаме.

Във „Въведение в тайната наука“ Рудолф Щайнер проследява човешката еволюция от стария Сатурн до далечното бъдеще. Човечността се проявява по-различно в Архаите на Сатурн, духовете на личността отколкото в съвременното човечество при земните условия. Общочовешкият аспект – независимо дали на Сатурн или на Земята – се състои в това да имаме един „аз“ и да знаем за него. Архаите на Сатурн, както и хората на Земята имат „аз“-съзнание .

В търсене на единство между аза и света

Рудолф Щайнер често говори за познавателната връзка между хората и света: във „Философия на свободата“, на Философския конгрес в Болоня, в медитациите за учителите и по множество други поводи. В своята „Философия на свободата“ Щайнер описва историята на съзнанието като непрекъснато търсене на единство между аза и света. „Религията, изкуството и науката в еднаква степен преследват тази цел. В откровението, предоставено му от Бога, религиозно вярващият търси решение на загадките на света, които неговият недоволен от света на чистите явления аз му предоставя. Човекът на изкуството се старее да вложи в материала идеите на своя аз, за да помири живеещото вътре в него с външния свят. Той също се чувства неудовлетворен от света на чистите явления и се опитва да му придаде онава повече, което неговият аз, излизайки извън рамките на този свят, таи“ .

Стремежът към познание, което е както субект, така и обект на този процес се изправя пред огромни трудности. Затова търсенето на себепознание и реализирането му обикновено доста се различават. Несъответствието между очакването и действителното постижение се проявява още

при първите опити. Това може да се види дори в баналните примери – младежът, който се пита дали изглежда добре или е грозен, дали носът му е твърде къс или твърде дълъг. Ние не можем да погледнем дори външността на нашето тяло без предубеждение.

Помислете за следния случай с един валдорфски учител, когото всичките му колеги считат за „типичен“ меланхолик: слаб и висок, с леко приведени рамене, очи скрити зад благородни клепачи и други характерни черти. По време на един учителски излет той прескача през една бариера на пътя в края на гората. Колегите му остават безмълвни, а той се обръща към тях с думите „Нали ви казвах, че съм сангвиник!“

Субективно изживяване, обективно устройство

Всичко, което прави преценката ни за другите толкова трудна, става още по-трудно, когато погледнем себе си. Всяко ниво на нашата организация ни изправя пред конкретни предизвикателства. Конфигурацията на нашия душевен живот е най-близка до съзнанието и затова е най-достъпна за него, защото душевното настроение е относително проявено. Винаги е по-трудно, когато става въпрос за устройството на етерния ни живот. Неговите най-разнообразни прояви не съобщават за себе си пряко, а трябва да се определят, при което ние трябва да се обърнем към духовното. Растеж, репродукция, памет, темперамент, съвест, трайни навици и характер са силно диференцирани предизвикателства за нашето познание. Когато искаме да преценим собственото си здравословно състояние, ние се колебаем между субективното изживяване и обективното устройство на организма ни.

Себеизживяване

Разглеждайки себе си, ние правим част от външния ни свят предмет на наблюдението и отваряме място за многобройни предубеждения. Ако ще разглежда себе си, себето трябва да стане безкористно. Упражняването на езотерично

обучение помага да създаването на правилните условия за това. Концентрацията, волевата сила, спокойствието, утвърждаването, отвореността и интегритета са качества, които трябва да се придобият.

Полезно е да се разглежда собствената биография. Възприемането на подробностите може да се разшири до възприемане на цялото. В резултат от това, не само сумата от по-големи и по-малки подробности става видима, но постепенно ние започваме да схващаме цялата картина, подробностите в тяхната свързаност. Колкото по-назад се връщаме и по-ясно виждаме миналото, толкова повече можем да осъзнаем всеобхватните характерни черти в нашия живот. Ние осъзнаваме нещо съществено и възприемаме вътрешно конфигурацията на нашия живот. Можем да получим загатване за нашата инкарнация, кармата ни може да стане видима. Рудолф Щайнер казва, че това изживяване може да бъде придружено от горчиво, сладко-горчиво или кисело усещане.

Дори може да получим впечатление за нещо преди това. Ние гледаме в точката на нашето раждане и нейното кармично положение. Всяка инкарнация се предшества от решение, което правим преди раждането си и от изкушението да пренебрегнем това решение. Колкото по-ясно долавяме тази ситуация и осъзнаем, че я срещаме понякога отново през живота, толкова по-силно можем да възприемем силите, които са пряко свързани с аза. Те ни дават възможност да останем верни на нашето решение и да приемем нашето земно пътуване.

С осъзнаването на себето, азът се открива в един свят, който се е разширил до огромни размери и изолираният обективен аз изживява по-високите нива на еволюцията на аза.

Друго изживяване на аза

Ние можем да разгледаме изживяването на аза и от гледна точка на вярата в собствените си сили. В този случай не гледаме към миналото, а към бъдещето. „Какво искам да постигна?“, „Какво придава стойност на моя живот?“ – това са въпроси, които могат да послужат като изходна точка в това пътуване. В този контекст често се разглеждат качества като „конкретно“, „практично“, „икономично“ или „ефективно“. Азът иска да постигне нещо. Той става активен, планира и организира, и придава ред и посока на живота. Ако има и морални стремежи, хората често използват термини като „напредък“, „развитие“ и „съвременен“ и свързват предвижданията проекти с „културен прогрес“ или „доброто на човечеството“. Във „Философия на свободата“ Рудолф Щайнер ни обръща внимание на един проблем, който може да се появи, когато човек се стреми към „културен прогрес“. Проблемът не се забелязва в началото и често се пренебрегва. Стремящият се човек „ще трябва да вземе под внимание упадък и разрушаването на доста неща, които също допринасят за общото добро“.

Ако започнем да преследваме само цели във външния

свят, ние се заплитаме в областта на упадък и умираването, свързваме се с елементи, които подлежат на деструктивния поток на преходното.

Затова азът може да се окаже двойно самотен във връзката си със света. От една страна той се приближава до неродеността, още неизживения живот, а от друга страна – до непрекъснато умиращото, мъртвото.

Мостът

Следната строфа е дадена от Рудолф Щайнер на Ита Вегман на Коледа 1920 г.:

Човекът е мост
между миналото
и бъдещето;
Сегашното е миг,
Мигът като мост.
Дух станал душа
във физическата обвивка
от миналото.

Душа ставаща дух
в зародиша
на път към бъдещето.
Докосни бъдещето
чрез миналото.

Надявай се на това, което ще стане
чрез това, което е станало.

Улови така битието
в ставането.

Улови така това, което ще бъде
в настоящето.

Думите не могат да опишат какво е момент, защото веднага щом насочим вниманието си към него той вече е отминал. И все пак, миналото и бъдещето могат да потекат към нас или ние да обхванем и двете. Моментът е моста, присъствието на духа е неговият строителен материал.

Докато нашият интерес към познанието почива върху идеи – или връзки – които имат за основа кон-

кретни възприятия и изживявания, те подлежат на унищожителния поток на умиращото. Изпарявайки се в безжизнени абстракции, те са изгубват в неизживяното.

„Най-висшият възможен морален принцип... извира от чистата интуиция и едва по-късно търси връзката с възприятието, т.е. с живота“.

Нашата връзка със света е като мост към миналото и бъдещето. Мостът е азът, в който азът и светът се сливат в ново единство. Но той е също и врата: мост и врата едновременно.

Хартвиг Шилер

Генерален секретар на АО в Германия
„Антропософи уърдайд“ № 7-8/2015 г.

ТЕМА С ПРОДЪЛЖЕНИЕ

ВАЛДОРФСКАТА ПЕДАГОГИКА - ПЪТ КЪМ БЪДЕЩЕТО И ГРИЖА НА ВСЯКА ОБЩНОСТ, КОЯТО РАБОТИ В ДУХА

Щастливото детство е ценност

В последно време сред световните проблеми, които вълнуват човечеството, са изчезващите растителни и животински видове, природни катаклизми, качеството на храните, на водата и много други. Но има още нещо, което е в риск от изчезване – и това е детството. На децата методично им се отнема детството. Възрастта за тръгване на училище намалява, учебните програми стават все по-сложни, все по-абстрактни, часовете по музика, трудово и физическо се маргинализират, състезателният елемент става част от педагогическия похват, на децата им се отнема правото да са губещи, а да бъдеш понякога губещ, означава, че великият учител Живот ти дава урок.

У дома семейните структури се разпадат, родителите са подложени на постоянен стрес заради несигурността в живота, бедността и постоянната заплаха от загуба на работа и доходи.

Децата седят самотно пред телевизора или играят компютърни игри. Дори децата на богатите са бедни, защото нямат най-ценното - щастливото детство.

Днес училището се е превърнало в място, където детето се откъсва от реалния живот. Така наречената "мотивация" на учениците не е нищо друго, освен желанието да издържи даден тест и да получи така мечтания сертификат за някаква квалификация. Тези порядки са враждебни на детската природа, защото детето е същество на настоящето и не е естествено за детската психика да планира бъдеще. Затова, когато казваме на детето, например, "Учи, за да станеш доктор", - това не го мотивира да учи.

Нека да помислим как можем да дадем на нашите деца поне 10 години детство.

Цялата идея за училището трябва да бъде преосмислена. Училище, където децата ще живеят, играят и работят по такъв начин, че тяхната природна дарба за въображение ще се развие в творческа фантазия, където те няма да имат страх от провали и неудачи, да бъдат щастливи докато се учат и да растат здрави - това е училище, от което ние се нуждаем.

Основният принцип е следният - учителите и децата да работят и се учат заедно. Децата в наши дни не признават авторитети. Обаче вярно е и друго - днес много трудно се намират хора, чието остаряване ги прави привлекателни и които излъчват мъдрост, спокойствие и търпимост.

Младото поколение иска да види като свои ръководители остарели помъдрели хора, а не свои връстници, макар че навсякъде се казва, че е добре учителят да е млад. Това е поредното наложено клише на нашето време, което мисли само с категории, че младите са по производителни.

Какво научава детето в първите години на живота си и

начина по който той ги научава, играе огромно значение за това, как ще се развие животът на човека.

Няма да разглеждаме първите 3 години. Най-добре тези години детето да прекара в семейството, обгърнато с обич.

Тук ще разгледаме възрастта от 3 до 10 години, които включват 3 години детска градина и 4 години училище, което прави общо 7 години, основополагащи за бъдещото психическо и физическо здраве на човека. Последните изследвания показват, че така разпространените днес старчески болести като Алцхаймер и деменция, са резултат частично от преждевременното използване на силите на Аза в детската възраст. Следователно, когато ние искаме от децата да стават възрастни преждевременно, те преждевременно губят силите на Аза в края на живота си.

Да нарисуваме мислено училището, което би било идеално място за детето да прекара тези 7 години, да учи и да разгръща своите дарби, особено за условията на България, където ние нито имаме достатъчно деца за големи училища, нито достатъчно финанси да издържаме големи учителски колективи и плащаме за големи сгради. За условията в България идеята "Small is beautiful", както се казва в нашумялата книга на Е.Ф.Шумахер, е единствено приемлива в днешните условия. Тези училища трябва да започват с малки средства. Не е задължително всички учители да имат висше педагогическо образование, но е хубаво да умеят да правят колкото може повече практически неща и да имат големи сърца да се занимават с деца. Трябва да имат природна педагогическа дарба и основни понятия от Валдорфска педагогика, както и да оставят на заден план мисълта за печалба. Всичките Валдорфски учители в Англия печелят по-малко от своите колеги в държавните училища, работят няколко пъти повече, но въпреки това има учители, на които се държат тези училища и за които да бъдеш валдорфски учител е начин на живот, който те не искат да го сменят за

нищо на света. Една от причините, поради които ние в България нямаме истинско Валдорфско училище е фактът, че нямаме такива „чешити“. Където и да се зароди инициатива, много скоро тя се компрометира от финансови спорове и лидерски амбиции.

В новото училище деца и учители трябва да се обучават чрез съвместно правене на обикновени неща от живота, като занаяти, градинарство, фермерство, домакински дейности, приготвяне на храна, живеене в съответствие с циклите на годишните времена. Това включва и четене, писане, смятане, и пеене, обаче не като абстрактни предмети, а практическите дейности и класните занимания трябва да се преливат едно в друго, да представляват един процес.

Детето, поставено в началото в такава среда на игра, имитиране и следване на модела на

поведение, зададен му от учителя след 7-годишна възраст се образова и укрепва физически и психически.

Идеално място за подобно училище би била малка биодинамична ферма с класни стаи за уроци и собствена кухня. Разбира се, идеалното място не означава единствено възможното. Градската среда също може да даде добри възможности за Валдорфско училище, ако се вземе най-доброто от нейната специфика.

За условията на България в сегашния момент Валдорфско училище до 4 клас според мен е оптимален вариант.

След това детето ще бъде преместено в държавно училище и ще навлиза в живота такъв, какъвто е, но вече с укрепнала психика и изградена ценностна система.

Алфия Тонева
валдорфски учител

ТЕМА С ПРОДЪЛЖЕНИЕ

ЧОВЕКЪТ И МЕДИЦИНСКИТЕ РАСТЕНИЯ

Идеята за болестотворния процес и медицинските растения

Основата на билколечението датира още от времето, когато хората според Р. Шайнер имат все още развито остатъчно ясновидство. Те могат да виждат как природните сили, формиращи растението, въздействат върху човека. С течение на вековете човек се отдалечава от това вътрешно познание и в старанието си да изследва преимуществено лечебните субстанции, потъва все-повече в материалното.

В предговора си към втори том на книгата „Човекът и медицинските растения“, Пеликан пише: „За да придобием една ясна идея какво е болестта, трябва да й противопоставим идеята какво е лечебното растение. Можем ли да мислим, че това растение лекува, или трябва да го научим по емпиричен път?“

Гъоте учи, че патологичното не трябва да е свързано с външен агент, а по-скоро с нашето вътрешно същество. Един здрав организъм е в равновесие със себе си, с цялото множество на сили, които го съставят и като последица от това – с Вселената. Според този начин на виждане един болен организъм съдържа същите сили като здравия организъм, но те вече не могат да запазят равновесието си. Това е една криза, която може да бъде евентуално и криза на развитието, защото развитието, неразделимо от човешката цялост, е преход от една форма на равновесие към друга. Нарушаването на равновесието става в полза на определени части и за сметка на други. Последните атрофират, другите се разрастват и се развиват прекомерно. Хармонията, израз на всеобщото единство, е тежко нарушена. Бидейки в несъгласие със себе си, човек няма здрава връзка със силите на Вселената. Външният свят се налага прекомерно или е недостатъчно обхванат. Увреждащите фактори, дошли външно, се добавят към вътрешното смущение. Това са вторичните феномени на болестта – такива като бактериалната инфекция и други причинители.

Гъоте разглежда не толкова човешката патология,

а предимно растителната патология. Той изучава внимателно малформациите при растенията. Установява, че върху едно аномално растение действат същите сили както в нормалното растение, но са погрешни времето и мястото. Малформациите му разкриват директно силите, които без тяхната проява остават незабележими, защото са уравновесени и неутрализирани от други сили. Чрез аномалната външна проява те стават видими. От тази гледна точка патологичното престава да бъде неразбираем факт, несъвършенство на творението. То става област, която ни помага да разберем здравето. Може да му се възхитим дори. Новалис казва, че болестта е „музикален проблем. Един дисонанс, който не трябва просто да се върне към примитивната симфония, а да се превърне в нова и по-висша хармония. Всяка болест, която преодоляваме с мъдрост, води до едно по-висше здраве. Болестта е дори необходимост и оттук трябва да се изведе идеята за лечението. Трябва да се знае, че разбирането на идеята за триделното устройство на човешкия организъм е необходима, за да се разбере болестта и многобройните и разновидности. Различаваме две функционални области, напълно противоположни но все пак необходими – невросензорната и метаболитната системи. Невросензорната система трябва да постигне своя собствена жизненост, за да се постигне съзнание. За тази цел „телесното“ развитие на тези органи трябва да спре рано. Метаболитната система достига до там да внедри в себе си външния свят /храната/. Правейки това, тя унищожава храната и я метаморфозира. Органите, които изпълняват тази задача са изпълнени от много силна собствена жизненост, но тя несъзнателно се разпростира върху тях. Една трета междинна система е абсолютно необходима, за да свърже и уравновеси тези две противоположности. Тя е тази, която възстановява единството. Тя поддържа принципа на здравето и нейните ритми го осъществяват, докато при

другите системи, ако надхвърлят своите функции, възниква болест. Човешкото здраве е една динамична, а не статична система. Човекът, във всичките си връзки със света и своите системи, трябва да се поддържа в нестабилно равновесие. Това е условието, за да е възможен еволюционният процес.

Контраст между възпалението и тумора

Ритмичната система прехвърля изграждащите процеси на „низшия“ към „висшия“ организъм и така без прекъсване компенсират разпадните процеси. Но ако метаболитната активност се разгърне прекомерно, поради различни причини, може да се стигне до процеси на възпаление и разтваряне. Един излишък на сили от висшия организъм се изразява с феномени на втвърдяване, блокаж на метаболитната активност и излишък от разрушителни сили. Болестният феномен, формиран в организма, се проявява чрез тази поляризираност на разтваряне и втвърдяване, която ние ще наречем тук „възпаление“ и „тумор“. Това е валидно за целостта на организма и също за всеки орган, взет в частност, тъй като във всеки орган равновесието на противоположностите трябва да се поддържа.

Разтваряне и втвърдяване в растителния процес

Растителният живот също познава този контраст между разтваряне и втвърдяване. Първото е свойство на процеса на цъфтене, а второто – на кореновата функция. Срединната функция на листата уравнива ритмично тези два полюса. Все пак, преобладаването на един или друг от полюсите при растенията, не е причина за болест. Това е само един процес на творението, който варира и обогатява безкрайността на формите. Той е ясно изразен в устройството на растения, при които се вижда как хармоничният архетип на растителното е деформиран в една или друга посока. Първоначалната матрица на растението – духовната реалност, която е в основата на всичко растително, т.е. това, което Гюте обхваща с термина „urpflanze“, се проявява в някои родове или видове по едностранен начин, например, когато растението е почти само корен без листа и цветове, или когато се наблюдава само един гигантски цвят, който има зачатъци от листа и корени. Понякога прекомерно се развиват стъблото или кълът, а понякога – семеделите. Понякога тичинките в цвета са хипертрофирани за сметка на плодника и т.н. Щайнер е първият, който посочва, че именно лечебните растения имат тенденция да развиват прекомерно една от своите части или процеси, което става тяхното най-забележително качество. Точно аномалността превръща едно растение в лечебно. Много често архетипът –urpflanze- е напълно трансформиран.

Да изучим начина, по който тази деформация става в рода или във вида, означава да открием с какво това растение може да облекчи или излекува определен болестотворен процес. Това е базата и възможността на една приложна фитотерапия. Въпросът, който се поставя тогава, е следният: Защо това неравновесие, тази деформация на архетипа, причинява болест при човека, а при растението – не? Изучаването на този проблем може да даде много важни наблюдения върху есенциалната природа на човека и растението. Тези въпроси са детайлно разгледани от Р.Щайнер в Първия курс за лекари, озаглавен „Медицина и

духовна наука“, съдържащ 20 лекции, изнесени в Дорнах от 21.03 1920 г.

Принципът, който провокира възникването на деформации в растителния свят и се проявява в интересни и уникални структури при лечебните растения, означава болест за човешкия организъм. Действайки в човешкия организъм, този принцип не води до създаване на нови форми, например нови човешки раси, а единствено до възникване на патологични състояния. Той е свързан както със страданието, със смъртната опасност, така и с усилие за вътрешно развитие, с едно пречистване, с придобиване на едно по-висше здраве. За да се приближим към решението на тази загадка, трябва да си припомним, че растението никога не стига до формиране на истински органи, че то не притежава нищо, сравнимо с нервосензорната и метаболитна система на човека, нито на съответните ѝ органи /черен дроб, жлъчен мехур, бъбрек и т.н./ Възпалението и туморът, като архетипни извори на болестта, не съществуват за растенията. Те са разположени извън тяхната област. Само ритмичната система, чийто дълбок смисъл е здравето, има в растителния свят едно съвършено съответствие – листната система е нейният единствен орган. Всичко, което той ражда, следва от него.

Болестта е свързана с това, което прави от нас действително човешки същества. Растението само живее. Ето защо това, което за човека е патологичен случай, изменение на цялото му същество /тяло, душа и дух/, за растението е само едно характерно изменение на формата и химията. То става лечебно там, където човек става носител на болест. Можем да успеем да излекуваме човека поради корелацията, за която вече говорихме.

За да си изясним този въпрос, трябва да научим какво човекът има повече от растението. Вече казахме, че когато съзидателните сили на природата изменят растителния архетип до степен да провокират хипертрофии, както например гигантския корен на брионията или мандрагората, изключително изразения листен характер на една папрат, прекомерното цъфтене на кускутата или рафлезията, която всъщност е голям цвят, прекомерното развитие на стъблото у хвоща, гигантския плод на тиквичката. Всичко това остава напълно здраво, напълно жизнено като функции у растенията и не им причинява ни най-малко страдания или болест. При човека е обратно - ако силите на метаболизма навлязат твърде непропорционално в нервосензорната област или в мозъка, като резултат се получават изключително неприятни невралгии или мигрени. Импулсите за втвърдяване, които са присъщи на нашите кости, стават причина за болка и смъртна опасност. Те остават динамични и не вземат форма, тъй като човекът няма същата връзка между формиращите сили и своето тяло, както растението. Растението обикновено расте без прекъсване, иначе умира, докато човекът завършва своята форма много рано и тогава започва земния си живот.

Когато растението цъфти, особено ако е тревисто, неговата жизненост отслабва или изчезва. В същото време то идва в контакт с областта на съществуване на животните, както външно, така и вътрешно. Вътрешно, защото имитира животинското царство, цветовете, аромати и форма, и

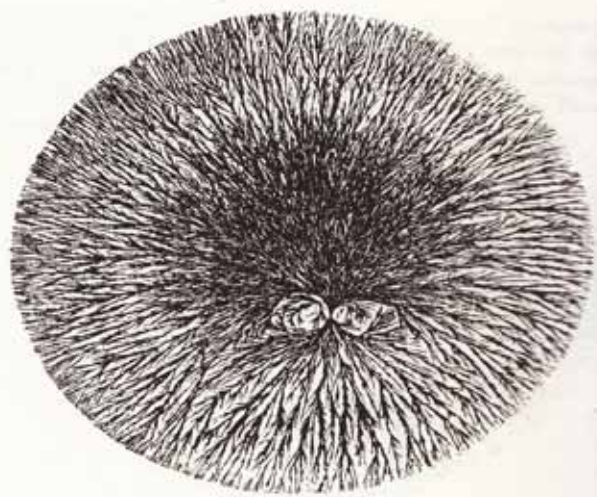
външно, защото растението внася животинската активност в опрашването, в транспорта на семената и др. Животното и човека „надминават“ растителното. Те имат внедрени в себе си един елемент, който растението е принудено да остави извън себе си. В замяна на това животните загубват способността да нарастват неограничено. Животинският свят също запазва възможността да сътворява хиляди видове, докато при човека съществува един единствен вид – Хомон сапиенс. Този елемент, който липсва на растението – импулсивната, чувствена природа, се изразява дори във физическия външен вид в многообразното множество от животински форми. Страхливостта на заека, търпението на агнето, яростта на лъва, са качества на душата, но са неотделими от телесните ѝ форми. Телата на животните са „символи, станали плът“ за нюансите на душата. От друга страна човекът носи в себе си всички тези сили. Те са под контрола на един по-висш принцип, който от една страна спира свободното изразяване на импулсите, а от друга страна им пречи да влияят над телесното устройство. Човешката форма не е израз на инстинктивните импулси на душата. В душевния живот на хората всички възможности за импулси и чувства са обединени. В този смисъл човешката форма събира в себе си всички специфични форми, разпръснати в животинското царство. Факторът, който събира елементите на душата, това е Духът. Човешкото тяло не представлява душата, а изразява чрез себе си факта, че е носител на Духа. Тези бележки не могат да бъдат развити иначе, освен в една зоология, разширена от духовната наука и една истинска наука за човека. Това е отразено в книгата на Попелбаум „Човек и животно - пет начина да ги различим.“ Виждаме, че за да разберем напълно противоположната връзка между човек и растение, но най-вече между човешката болест и лечебното растение, трябва още веднъж да уточним разликата между фундаменталните съставки на човека и растението.

Опити с кристализация, които изобразяват връзките между растителния корен и цвета и метаболитните органи.

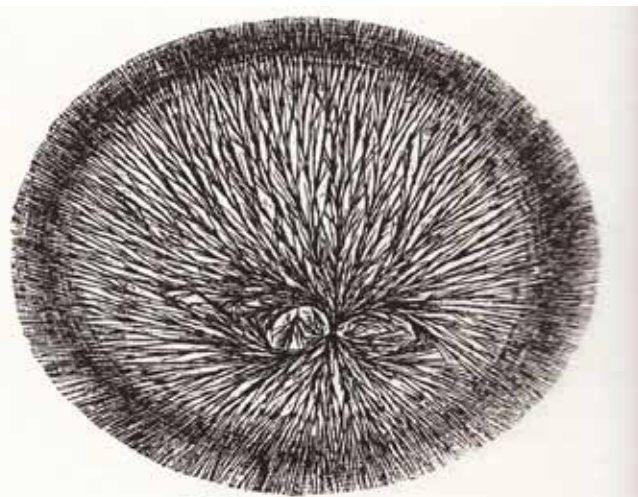
Тук въвеждаме един метод, който илюстрира връзките, за които говорим - между цвета и органите на човешкия метаболизъм, и корена и нервната система. Отнася се за метода на кристализация на базата на меден двухлорид, открит от Еренфрид Пфайфер по идея на Р.Щайнер. Този метод дава видим израз на формиращите сили на живите същества. Излива се разтвор на тази медна сол върху стъклена плоскост /петриева паничка/ и се оставя да се изпарява бавно при постоянна температура и влажност. Тогава солта кристализира според законите на минералните сили, вложени в нея. Конгломератът от кристали с формата на иглички изразява тези закони и сили. Ако към разтвора се добавят няколко капки растителен сок, или екстракт от животински орган, или дори човешка кръв, тоест една субстанция, идваща от царствата на живота, тогава кристалите образуват много характерни форми. Наблюдават се картини с форма на пера, листа, завихрянния и др. Спецификата им се определя от органичната субстанция, която е добавена. Освен това тези картини разкриват вътрешните качества на въпросния сок. Една млада, жизнена

субстанция във фаза на растеж дава съвсем различни картини от една стара, или умираща субстанция. Кръвта на един болен се изразява с различна картина от кръвта на здрав човек. И всеки орган има своя типична картина. Може да се говори за кристални форми, отговарящи на корените, на листата, на цветовете и на нервите, на сетивните органи, на черния дроб, сърцето, бъбрека, матката и др. За някои патологични състояния са характерни увреждания на нормалната форма. Възпаленията и втвърдяванията се изразяват с изменения в кристалната картина. Това е една огромна област за биологични изследвания. Дори днес разполагаме със серия лаборатории и многобройни публикации, засягащи резултатите от тези търсения. Двете фотографии на изкристализиране под въздействие на две различни субстанции, са видимо сходни. Тези снимки са избрани от голяма колекция на кристални рисунки, проведени с медицински растения, принадлежащи на д-р Ханс Крюгер. Картина № 3 е от цвят на лайка и № 4 е от препарат, извлечен от тънко черво. Тук приликата е поразителна между кристализацията от растението и тази на метаболитния орган.

Юлия Стоянова

№ 3 от цвят на лайка

№ 4 препарат, извлечен от тънко черво

ДА СИ СПОМНИМ СЪС СМИРЕНИЕ И ПОЧИТ

НИК ТОМАС

(29 април 1941 г. – 1 април 2015 г.)

Никълъс Томас или Ник Томас, както го познаваха стотици приятели и членове на Антропософското общество във Великобритания и на много други места по света, беше Генерален секретар на Антропософското общество във Великобритания в продължение на 21 години. Избирането му за Генерален секретар беше доста интересно като процес. Неговият предшественик, Джон Дейви, също беше известен в много страни с научната си работа. Когато почина през октомври 1984 г. стана ясно, че трябва да се намери заместник. Четирима чудесни членове изразиха готовността си да станат Генерален секретар, но когато дойде времето за Общото годишно събрание през пролетта на 1985 г., трима от тях се оттеглиха по своя воля и Ник Томас беше одобрен от както от тримата други кандидати, така и от членовете, за тази много важна длъжност.

Ник Томас беше учен и освен това дълги години служи в Кралските въздушни сили на много висок пост, а в продължение на четири години беше изпратен на мисия в Турция. Мисията му в Турция се оказа важна за него и за първата му съпруга – Хедър Томас, валдорфска учителка, която почина през 2008 г.

Когато Ник Томас беше представен като новия Генерален секретар на Антропософското общество във Вели-

кобритания на Общото годишно събрание в Гьотеанума, той веднага спечели сърцата на всички с начина, по който се обърна към присъстващите. Съпругата му Хедър говореше свободно немски и с нейна помощ той беше научил наизуст няколко изречения. Затова започна на немски „Дами и господа, в Англия ние често започваме речите си с някоя шега. Ако продължа да говоря на немски, това сигурно ще ви се стори една много смешна шега. Така че продължавам на английски” и той премина на английски, за да опише биографията си.

Активен учен

След уволнението си от Кралските въздушни сили, той работеше като инженер и изследовател в различни научни области и винаги обогатяваше подхода си с Антропософията. Някои от неговите изследвания са публикувани като „Науката между пространството и антипространството. Изследване на значението на отрицателното пространство”. Той изнасяше лекции не само на научни, но и на много други теми. Ник Томас беше дълбоко свързан с „Философия на свободата”. Последната книга, която написа, е озаглавена „Свобода чрез любов. В търсене на смисъла в живота” (2014 г.). Това е много важна и убедителна книга във връзка с този съществен аспект от „Философия на свободата”.

Обичан лектор

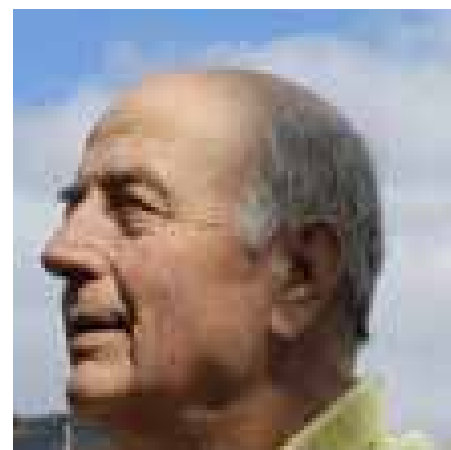
Ник беше много обичан и високо ценен като лектор, като четец на Първи клас в Школата за духовна наука и като учител. Последният му ангажимент като учител на млади хора беше през май 2014 г. Той се включи в основополагащия курс по Антропософия на английски език за екскурзията ни до Флоренция, Италия, придружен от втората си съпруга – Ема Томас, и заедно със студентите и преподавателите ние прекарахме чудесно, а и той беше в очевидно много добра форма. След като се върнахме, той проведе триседмичен курс с нашите напреднали студенти, на който работи с тях по въпросите за правилните и неправилните пътища за посвещение. По това време той доста бързо се разболя, но въпреки

дискомфорта завърши курса за радост на студентите, които се почувстваха много обогатени от ежедневните си срещи с него на тази тема. Оказа се, че болестта му е сериозна. Въпреки това, той продължи да работи за Антропософското общество и Школата за духовна наука три седмици преди смъртта си.

От името на Ръководството на Гьотеанума и на многобройните членове, които познаваха Ник Томас в различните страни, където той изнасяше лекции, бих искала да изразя дълбоката ни признателност и възхищение от него. Може да се каже, че Ник беше един изключителен представител на Антропософията и на най-висшите качества в едно човешко същество днес.

Вирджиния Сийз

Почетен член на Форщанда

В памет на Михаил Кендеров

(28.09.1936г. – 29.08.2015г.)

Скъпи приятели, всеки е чел много, а и лично събрал много представи за страданието. В своите забележителни „тридесет и една истини” учителят казва: „Кое е най-неразбраното?” – „страданието.” Буда пък, в първоначално разкритите му действителности за живота, изброявайки ги, споменава: „Да бъдеш разделен от онези, които обичаш, е страдание.”

Поради моето физическо състояние не можах да бъда с вас и да изпратя моя дългогодишен и многообичан приятел Михаил Кендеров. И по този начин открих нова, разтърсваща истина за страданието. За плача

и болката няма да говоря, но някъде по-късно този ден усетих желание да прочета отново стихосбирката му. Ала с физическия си проблем не можах да достигна до мястото, където я бях поставила. Изведнъж се сетих, че в двете ми последни книги, той ми бе подарил по едно забележително стихотворение. Отворих книгите, намерих ги и зачетох, разтърсена от новото изживяване и разбиране на всяка дума. Реших, че най-малкото, което мога да направя за Мишо, е да ги споделя с вас.

От неговата стихосбирка „Голямото Мълчание“, раздел - Сродни души, в книгата „Всичко е поправимо само докато живеем на Земята“:

*Кълбото на живота размотавам,
нищото в края на нишката.*

Аз съм.

*Съзерцавам тези облаци в залез,
планини, хоризонт –*

*възщност вирам се в себе си
като бъдещо всичко.*

И очаквам смъртта –

*най-успешната сделка в живота ми,
вехто тяло срещу Вселена,
граничност срещу безкрай.*

„Поезията е светлина, която не иде от гръмотевиците на думите, а от искренето на Духа“

В книгата „Активен живот след смъртта или самота“ ми е посветил стихотворението

Да живеем без страх

На Лиана

Да живеем без страх.

Бог е в нас

и душите ни знаят,

че смъртта е прегръдка с безкрая,

*че зад хоризонта отвъд
следва друг хоризонт.*

Тук сме с мисия ясна –

животът несъкрушим

не е трупане,

а изхвърляне на баласта,

докато полетим.

Поезията е проникване отвъд видимостта на очевидното.

Лиана Антонова

Спомен за Дочка

(03.09.1950г. – 21.08.2014г.)

Мислейки за Дочка, виждам нейните очи. Сияйни очи, блестящи, млади и изпълнени с тихо очакване.

Очи, които питат или очакват.

Очи, изразяващи удивление, изненада, радост и любяща радост, но също и надежда за радост.

Очи, искрящи от шеговитост и само миг след това изведнъж изпълнени с докосваща любов. Очи със съчувствие, с някаква тъга за страданията на другите. Не мога да си спомня очите й да са били строги или сърдити, или изпълнени с нежелание. Очи, изпълнени с разбиране, но често и с нещо като болка, защото тя страдаше от това, че

единственият начин да се срещне и да общува с мен беше да се гледаме в очите. Да, ние не говорехме, защото не разбирахме думите, които можехме да кажем, а и те нямаха за нас значение.

Като художник Дочка винаги изненадваше с нов и неочакван начин да вижда нещата. „Изкуството ни дава възможност да виждаме света по новому“, това правеше Дочка според мен. Когато моята задача в България приключи и аз спрех да пътувам, тя любезно ми изпращаше образци от своята работа. Каквото и да избереше, в него винаги се забелязваше нейният дух – блестящ, игрив и млад.

Във фотографиите й аз видях един истински голям художник. Цветята от фотографиите, които получих, изглеждаха като освободени от материалност.

За нейното семейство и приятели сигурно е било голямо утешение това, че са били заедно с такова изпълнено със светлина същество, макар че болестта принуди нейния дух да напусне физическото тяло. Нейното изпълнено с любов към светлината същество е било още повече осветлено по време на боледуването, както ми разказаха. А сега е отново съединено с Небесната светлина.

Колко ценно е за всички нас, че можем да се докоснем до Дочка със спомените си за нейния живот и така да се почувстваме и да се видим вътрешно свързани с нея.

18.02.2015

Дома на Мария де Зваан

Записано и преведено от Георги

Акабакиев

Галерия - вдъхновения, претворени в образи

Представяме ви непознатия антропософ - художника Сергей Шаршун

През 2015 г. се навършват 40 г. от смъртта на руския художник и писател **Сергей Иванович Шаршун** (1888-1975).

Малко познатият у нас творец, чийто живот преминава в по-голямата си част във Франция, живее още в Испания (1916-

1917), а също и в Берлин (1923г). Някои го причисляват към дадаистите, но самият той пояснява, че най-много е свързан с антропософията, с езотериката и определя творчеството си като „магически реализъм“. В неговия живот има много загадки, но както пише приятелят му известният руски мемоарист и литературен критик Кирил Дмитриевич Померанцев (1906-1991)- като разровим живота на всеки човек, ще видим много тайни на битието.

Той самият се определяше като „примитивен със сложна натура“. Що се отнася до „примитивен“, може да е. Но сложен? Ако се разровим както следва, коя човешка природа няма да се окаже сложна?”

В спомените на съвременниците си:

„Със Сергей Иванович Шаршун се запознах в самото начало на 30-те г. на 20-и век. Той беше член на нашия антропософски кръг, начело на който бе Н.А.Тургенев. Знаех, че е художник и е много бедстващ, тъй като картините му отначало не се купуваха. Тогава той живееше в някакви полубараки във „Фалгиер“, в 15-и район на Париж в квартал, специално населяван от непризнати още таланти. Беше най-мълчаливият от всички членове на антропософския кръг. И съвсем неотдавна след това узнах от големия му почитател професорът-славист Р. Хера, че Сергей Шаршун е извървял дълъг път не само като художник, но и като писател, при това много самобитен“, спомня си К.Д. Померанцев.

„По време на войната аз бях в Лион, а къде е бил Сергей Иванович- не знам. След войната се срещаме по-рядко: или у общи познати, или на литературни събрания, или понякога вечер двамата по р.Сена, в която се отглежда парижката катедрала Нотр-Дам (Notre Dame), Консиержер (бившият кралски замък и затвор), мостове ...

За какво говорехме? За живота, както би казал Адамович (Г.Викторович (1892- 1972), руски поет и преводач), когото много четяхме особено през последните години.

Говореше повече Сергей. Водата, или по-точно водната стихия го вдъхновяваше, и както той признава „се чувства кармически свързан с нея“.

Как точно, не може да обясни. И както веднъж разказа, чувства, че в Сена, и в океана да се хвърли, няма да потъне. „Но как така“, удивено попитах аз. „Нима мислите, че знам?“, подчерта той. Вероятно затова повечето му картини (поне, които аз съм запомнил) изобразяваха водата и го вдъхновяваха: а аз виждах монотонна безсюжетна повърхност, в която на различни места един цвят бе нанесен с различна интензивност.

„Веднъж, на една негова изложба, пред една такава картина му казах това. Но стоящият до мен американец контрира, че това са картини не просто симфонии, а визуална симфония на Бах, на Бетовен,... и уцели. Шаршун ликуваше като дете, лицето му се промени, и на мен прости казаните думи. А неговото сърце наистина бе чисто като на новородено“, пише още Померанцев.

В един прекрасен ден, кой точно не помня, Сергей Иванович ми сподели тържествено, даже гласът му стана официален: „Стоката тръгна“, което означаваше, че картините му бяха започнали да се продават добре.“

И тук едно малко отклонение. Померанцев в спомените си разказва още, че Сергей Шаршун е роден в семейство на търговец. Самият той се наричал „син на кулак, който обирал всичко, което могъл“. И ето, сега дошло времето синът да връща на другите за стореното зло от баща му.

„Той щедро раздаваше парите на всеки, независимо дали го беше помолил, или не. На един нуждаещ се писател той бе издал романа му за своя сметка, на друг платил наема на жилището, на трети - просто сложил пари в банка.

Узнах също, че Адамович го описвал като „разколник и отшелник от волжските степи“, тъй като бе роден в Бугуруслан, Оренбургска област. Да, той беше от степите, беше и отшелник. Но разколник- едва ли. Разколът предполага нещо отсечено, нещо отцепено. Никаква рязкост и никакво отцепване не съм почувствал.

В него имаше вълнообразен преход от едно умонастроение към друго и винаги, едно дълбоко, вътрешно единство със света на природата. Навсякъде той внасяше душевния руски уют, той носеше своята доброта, която не винаги осъзнаваше, беше и мил, и щедър“ - подчертава още К.Д. Померанцев.

„Когато за последен път го видях, той беше след 80-те, но изглеждаше все така бодро, бе направо жизнен, още повече, че той уверяваше нас, своите приятели, че ще живее до 111 години. Защо точно до 111? Той говореше, че го е разчел по Зодиака и по други знамения, и го казваше

„гранитно“ и толкова уверено, че нямаше как да не му повярвам. По-късно разбрах от познати, че Шаршун е заболял опасно и въпреки моята увереност, че няма страшно, (и това дойде точно като шамар в лицето ми), той почина. И досега не доумявам как стана така. Защо така, набързо и неочаквано, нали трябваше да е да живее до 111 г?

С.И. Шаршун почина през 1975 г. Как и защо му бяха отнети още 24 г. от неговия живот, така и не разбрах.

Сергей Иванович беше

още и писател, който написа много творби, сред които повести и разкази. Част от тях бяха автобиографически, но не в смисъла на описание на живот и случки, а в духовно-душевни търсения и метаморфози:

„Вярвам на всекиго и винаги“...Поне у мен Шаршун създаваше впечатление за цялостност, като човек, изсечен от парче дъб. Или такава беше простота на неговата сложност, в която той живееше в съгласие със себе си.“

Признанието

Приживе Шаршун прави много изложби в Европа, САЩ, Канада. На Третяковската галерия художникът завещава 31 свои творби. Венец на неговата кариера е ретроспективна изложба в Националния музей на Франция, Център „Помпиду“, 1971 г. Негови творби са собственост на редица частни галерии и колекционери по света.

Шаршун – еластична композиция

НОВИ КНИГИ

НОВИ КНИГИ

НОВИ КНИГИ

Да поема ръката на Боговете

В края на юни излезе от печат 2 том на „Езотерично разглеждане на кармичните взаимовръзки“ от Рудолф Щайнер. В него бяха представени 17 лекции, изнесени в Дорнах през 1924 г. Съдържанието на тези лекции включва практически кармически упражнения „чрез заличаване на видимия човек така, че зад него да станат видими слънчевите, сатурновите и лунните импулси“; вътрешни упражнения за душата, целящи виждането на кармата; имажинативно и инспиративно познание за живота след смъртта и други аспекти на езотеричното разглеждане на кармичните закономерности. Едно такова разглеждане е предназначено специално за сериозния и задълбочен, а не повърхностен читател, както недвусмислено е казано в една от последните страници. Там става ясно, че в търсенето на най-

дълбокия и истински смисъл на кармата, читателят ще почувства връзката на Божествения свят с човешкия свят. Защото това, което не загива по пътя между смъртта и новото раждане, остава в ръцете на Боговете и се превръща в тяхно притежание. Истинското душевно настроение при изследването на кармата е да се гледа на нея като на протегнатата ръка от страна на Боговете. А правилно постигнатото познание за кармата пробужда в душите следната мисъл: „Когато се приближавам до свещената страна на Духа, където нещата относно кармата могат да ми се изяснят, аз трябва да поема ръката на Боговете.“ В края на втори том ние сме доведени до осъзнатата воля да достигнем до действителните познания за духовния свят, каквито са именно познанията за кармата и да се стремим към реални усещания за протегнатите ръце на Боговете. Читателят, който се е запознал с духовнонаучните истини, разкрити във втори том, живее с очакването на следващите езотерични разглеждания, обединени като лекционен цикъл в трети том. Той излиза от печат през септември и ни запознава с кармичните отношения в самото антропософско движение.

„Какъв космически духовен факт стои в основата на една такава общност като Антропософското общество?“ Какво предопределение довежда един човек в него? Как става така, че определени сили допринасят за това, че хора, които са чужди в днешния свят, се събират по чисто духовни принципи? Къде се крият силите, които карат хората да се намерят заедно?

Водените от тези и други въпроси, читателите намират търсените отговори в този лекционен цикъл. В трети том се изяснява, че в епохата на Михаил е подарена една

нова сила, която отново трябва да внесе ред в кармата на онези, които заедно са следвали Михаил. Императивът да се внесе ред в кармата, обединява членовете на антропософското общество. Във връзка с това можем да прочетем следните редове от единадесета лекция на 3 том: „Когато някой забелязва, че от една страна влиза в отношения, които не са съобразени с неговия вътрешен стремеж и по някакъв начин попадат във истинската хармония между доброто и злото в човека, а от друга страна в него постоянно живее стремежът да напредва в антропософското знание, то този човек се стреми към изживяването на истинската карма. Това е космически лъч, който за познаващия ясно се разлива чрез антропософското движение – възстановяването на истината в кармата.“

В дните, когато приближава празникът на Михаил, водещ ежегодно към Просветлението в съвременния път на посвещение, няма нищо по-добро от това, читателят да попадне на тази книга и да мисли за школата на Михаил, за причините да бъде свързан с нея и за душите, които са участвали в имагинативния култ преди да се родят, които вероятно в този момент са около него.

С издаването на първите три тома от Езотеричните разглеждания на кармическите взаимовръзки е изпълнена първата половина от идеята на г-жа Н. Хорински да бъдат издадени от изд. „Даскалов“ всичките шест тома. Читателите са искрено и сърдечно благодарни. Пред онези, които вече са се запознали с трите тома, препочитат и размислят върху съдържанието им, стоят въпросите: как бихме могли да станем верни служители на Михаил; как силата му може да оживее в сърцата ни и да проникне в делата. Отговорите до голяма степен са разкрити в четвърти том и най-вече в следните думи на Рудолф Щайнер: „Великото мощно проникване с волята на Михаил, със силата на Михаил, може да посади по правилен начин в земния живот Силата и Волята на Христос. Само тогава тази Сила на Михаил наистина може да удържи демонично-змейското, което вие също добре познавате. И когато всички вие, които сте приели и запазили с вяро сърце и вътрешна любов мисълта за Михаил, се опитвате да направите Михаиловото настроение изходна точка на делата си, тогава ще бъдете верни служители на Михаил и помощници на онова, което той иска да се прояви чрез Антропософията в земното развитие.“

Веселина Велкова

Антропософско Издателство „Даскалов“

Излязоха от печат:

1. Рудолф Щайнер, „Езотерично разглеждане на кармическите взаимовръзки“, 3. том (Събр. Съч. 237)
2. Рудолф Щайнер, „Указания за езотерично обучение“ (Събр. Съч. 245), 2. издание
3. Рудолф Щайнер, „Природни основи на храненето“, 9. лекции, 2. издание

Кн-ца Елрид в София („Солунска“ 3, тел. 02/468-57-05) приема заявки по тел. и поема пощенските разноски при доставка в страната.

Птиците с радост
разгласят деня,
земята се буди
с лъх пеперуден
от цветопотопа,
на милионите мравешки стъпки
под неуморния тропот.
Стрък безимен -
в тревата притихвам
и душата потръпва
с всемирния ритъм.

М. Кендеров

Като лист съм притихнал,
мисълта е изтекла.
Тъй отново съм никой
и живея във всичко:
в това стръкче трева,
в тази капка роса,
в този лъч
пронизал кристала на капката
Аз съм.
Същността ми
е връстница на вечността,
винаги в безпредела,
от безкрай до безкрай.

М. Кендеров

АНТРОПОСОФСКИ ГРУПИ

ВАРНА

398 509

Антропософска група
„**Михаилова ковачница**“
Радослава Ангелова
тел. 0878 478 638

Група „**Духът на Петдесетница**“
Веселина Радкова
тел. 0888 515 174
Радослава Ангелова

ПЛЕВЕН

Антропософска група „**Светилник**“
Галина Трифонова
тел. (064) 840 564; 0888 632 206

СОФИЯ

Група „**Михаил**“
Лалка Фингарова, тел. (02) 868 99 49;
0888 263 741

Антропософски кръг „**Аристотел**“
Доц. д-р Иванка Кирова,
тел. (02) 831 78 74

Група „**Рудолф Щайнер**“
Александър Бояджиев
тел. 0888 406 095

Група за художествена работа с
Мистерийните драми
Христо Маринов: 0879 058 241

Група „**Ариадна**“
Диана Ботушарова
тел. (02) 840 7643; 0879 923 866

Група „**Ното ехерсио**“
Диана Ботушарова
тел. (02) 840 7643; 0879 923 866

Група „**Космософия**“
Лиана Антонова, тел. (02) 856 67 35

Курсове по антропософска социална арт-терапия

За връзка:
Снежана Бечева 0887 049 946
Вихра Калапишева 0887 152 335.
Нина Стамова 0886 214 803

СТАРА ЗАГОРА

Група „**Антропос-София**“
Дора Петрова, тел. (042) 643 500

Група „**Рудолф Щайнер**“
Георги Акабалиев, тел. 0878

Група „**Клуб на родителите**“
Иглика Ангелова, тел. 0885 910 339,
Социална художествена терапия
„**Дъгата на Дочка**“
Дора Петрова, тел. (042) 643 500

ТЪРГОВИЩЕ

Група по лечебна педагогика
Константин Адамов
тел.: (0601) 811 07; (0899) 609 516

ЯМБОЛ

Група „**Светлина**“
д-р Ива Манева, тел. 0887 179 057

ФОНД за НАБИРАНЕ на СРЕДСТВА за закупуване на Антропософски дом в София (към АОб)

Дарителски сметки:
BGL BG24UNCR76301075590031
USD BG10UNCR76301175509595
EUR BG07UNCR76301475508630

Текуща наличност: 2290 лв.
За контакти:
Георги Акабалиев – 0878 398 509
Александър Бояджиев – 0888 406 095
БЛАГОДАРИМ !

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Христина Ангелова
Веселина Велкова
Диана Ботушарова
Юлия Стоянова
Георги Акабалиев
Тел: 0889 291988; 0877 587857
e-mail: vestnik@aobg.org
уебсайт: www.aobg.org

Отговорност за съдържанието на
публикуваните материали носят
единствено техните автори.